

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

**Cleavages a voličská podpora stran v prezidentských
volbách v USA v roce 2016**

Bakalářská práce

Klára Lily Sládková
Humanitní studia (SHV)

Mgr. Vít Klepárník, Ph.D.
© 2023 UK v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Cleavages a voličská podpora stran v prezidentských volbách v USA v roce 2016" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 01.04.2023

Poděkování

Rád bych poděkovala Mgr. Vítu Klepárníkovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování této bakalářské práce.

Abstrakt

Tato práce se zabývá teorií cleavages a její aplikací na Spojené státy americké, a to na příkladu analýzy voličských preferencí občanů v prezidentských volbách v roce 2016.

Tedy především, ale ne jenom, na rozdíly mezi voliči např. na základě odlišných tříd, vyznání, oblasti, ve které žijí, rasy a genderu a jejich odrazem na voličské podpoře mezi Demokratickou a Republikánskou stranou a jejich prezidentských kandidátů ve volbách v roce 2016. Z dostupných dat jsem se pokusila zjistit, zda byly ve Spojených státech vysoké podobnosti mezi voliči Hillary Clinton a Donalda Trumpa během prezidentských voleb v roce 2016. Využila jsem konfliktní teorii, kterou zpracoval politolog Stein Rokkan spolu s americkým sociologem Seymourem Martinem Lipsetem. Zaměřila jsem se především na čtyři hlavní konfliktní linie, tedy církve vs. stát, centrum vs. periferie, dělník vs. vlastník a město vs. venkov. V závěru práce jsou vypracované i další faktory, které mohly mít vliv při rozhodování voličů mezi kandidáty. Jedná se především o gender a rasu. K porovnání výsledků jsem používala data, která byla vydaná vládou Spojených států, nebo jinými institucemi, které jsem považovala za dostatečně věrohodné. Výsledky práce ukázaly, že zde existují jisté korelace, především mezi voliči z měst a venkova. H. Clinton dokázala oslovit zejména voliče z velkých měst a naopak D. Trump měl velkou podporu mezi voliči z venkova. Nicméně tyto rozdíly nemusely být vytvořeny primárně na základě bydliště voličů. Lidé ve velkých městech jsou většinou lépe ekonomicky ohodnoceni a mají vyšší vzdělání, naopak na venkově Spojených států žije více věřících, tudíž podobnosti mezi voliči jsou i v jiných oblastech.

Klíčová slova: cleavages, voliči, volby, prezident, Spojené státy, města, venkov

Summary

This thesis deals with the theory of cleavages and its application to the United States of America, using the example of the analysis of voter preferences of citizens in the 2016 presidential election. That is, primarily, but not only, on the differences between voters based on different classes, religion, area in which they live, race and gender and their reflection on voter support between the Democratic and Republican parties and their presidential candidates in the 2016 elections. From the available data, I analyzed to find out whether there were high similarities between the voters of Hillary Clinton and Donald Trump in the United States during the 2016 presidential election. I used the conflict theory developed by the political scientist Stein Rokkan together with the American sociologist Seymour Martin Lipset. I mainly focused on four main lines of conflict: the church vs. state, center vs. periphery, worker vs. owner and city vs. countryside. At the end of the thesis, other factors that could have influenced the voters' decision-making between the candidates are elaborated. It is mainly focused on gender and race. To compare the results, I mainly collected data that was issued by the United States government or other institutions that I considered sufficiently reliable. The results of the work showed that there are certain correlations, especially between urban and rural voters. H. Clinton was able to appeal mainly to voters from big cities, while D. Trump, on the other hand, had a lot of support among voters from the countryside. However, these differences may not have been created primarily on the basis of the voters' residence. People in large cities are usually better off economically and have higher education, on the contrary, a greater number of religious people live in the rural areas of the United States, so there are similarities between the voters in other areas as well.

Key words: cleavages, voters, elections, president, United States, cities, countryside

Obsah

Úvod	7
1. Teorie cleavages	8
1.1. Teorie	8
1.2. Jednotlivé cleavages	12
1.3. Aplikovatelnost na Spojené státy americké	15
2. Americké prezidentské volby	19
3. Prezidentské volby ve Spojených státech amerických, v roce 2016, z pohledu cleavages	22
3.1. Volby 2016 z pohledu cleavage církev vs. stát	22
3.2. Volby 2016 z pohledu cleavage centrum vs. periferie	27
3.3. Volby 2016 z pohledu cleavage dělník vs. vlastník	30
3.4. Volby 2016 z pohledu cleavage město vs. venkov	34
3.5. Celková interpretace výsledků voleb dle každého cleavages	38
3.5.1. Zhodnocení role cleavages	40
3.5.2. Další faktory a aspekty americké politiky	42
Závěr	44
Zdroje	46

Úvod

Cílem této práce je aplikovat teorii sociálních cleavages, jejíž autory jsou Seymour Martin Lipset a Stein Rokkan, na příkladě Spojených států amerických, a to na příkladu analýzy voličských preferencí občanů v prezidentských volbách v roce 2016.

Hlavní výzkumné otázky zní:

- Do jaké míry je možné přenést koncept cleavages do USA?
- Jak (případně zda) se cleavages projevují v současné americké politice, konkrétně v prezidentských volbách v roce 2016?

K druhé otázce je i podotázka:

- Projevují se všechna cleavages ve stejné míře, a případně proč ne?

Tato práce má tři hlavní kapitoly a několik podkapitol. První kapitola se týká teorie cleavages, tu představím prostřednictvím relevantní literatury. Jednou ze základních premis této teorie je existence tzv. cleavages tedy dělících linií, které můžeme chápat jako důsledek fundamentální opozice uvnitř populace na daném území. Cleavage není ovšem synonymem konfliktu, nicméně může být jeho příčinou. Nicméně jen některé konflikty polarizují dlouhodobě charakter daného politického systému. Tradiční konfliktní linie se odehrávají mezi církví a státem, centrem a periferií měst, vlastníky a pracujícími, nebo městem a venkovem.

Tyto čtyři konfliktní linie představím tak, abych je později mohla aplikovat na současnou americkou politiku, a to na příkladě podpory kandidátů dvou hlavních politických stran v prezidentských volbách v roce 2016.

Druhá kapitola se týká samotných prezidentských voleb ve Spojených státech. Vysvětlím význam prezidentských voleb v USA (prezidentský systém). Představím dvě hlavní politické strany (americký bipartismu), jejich historii, jaká je jejich pozice dnes a co obě strany znamenají pro politický život v USA.

Ve třetí kapitole aplikuji tuto teorii na výsledky prezidentských voleb v roce 2016 ve Spojených státech. Pomocí analýzy voličských preferencí občanů se pokusím určit, zda štěpné linie, tak jak je určil S.M. Lipset a S. Rokkan, opravdu dělí voliče ve Spojených státech do odlišných volebních bloků. Na konci práce představím limity této studie, především volební preference lidí odlišných ras a pohlaví (genderu).

1. Teorie cleavages

Lipset a Rokkan, navrhli teorii sociálních štěpení ve své stěžejní práci „Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments“ publikované v roce 1967. (Flora 1999: 7) Tato teorie se pokouší vysvětlit formování politických stran v západní Evropě na základě čtyř základních společenských dělení neboli „štěpení“: církev-stát, centrum-periferie, město-venkov a vlastník-dělník. Tyto štěpné linie vzešly z historických konfliktů a formovaly vývoj stranických systémů v Evropě. Teorie naznačuje, že společnosti s mnohočetnými, hluboce zakořeněnými rozpory budou mít složitější a rozmanitější stranické systémy, zatímco společnosti s menšími nebo slabšími rozpory budou mít stabilnější a předvídatelnější stranické systémy. (Lipset, Rokkan, 1967: 7-23)

1.1. Teorie

V sociologii a politologii je štěpení (*cleavage*) historicky (v tzv. kritických zlomech) vytvořena sociální nebo kulturní linie, která má svou funkcionální a teritoriální dimenzi. Tyto linie jsou produktem dočasného strukturování či de-strukturování štěpení ve společnosti a opakovanému zamrznutí (*freezing*) či naopak rozmrznutí (*unfreezing*) politických systémů. Jsou tedy opozicemi uvnitř populace určitého území, které vycházejí z konfliktů zakořeněných v sociální struktuře. Tyto konflikty či spory se vytvářejí díky velké různorodosti vztahů v určité společnosti, ale jen několik málo z nich dokáže polarizovat stranicko-politický systém na daném území. (Flora 1999: 7).

Rokkan za kritické zlomy v historii, které určily počátek konfliktních linií považuje:

1. Reformaci a protireformaci (16.–17. st.): rozpor mezi centrem a periferií se vyhroutil v dobách budování národa, mezi centralizujícími se silami a periferními národy, které se snažily zachovat nezávislost nebo autonomii. Sociálními charakteristikami, které definují toto štěpení, mohou být jazykové nebo etnické rozdíly. (Například ve Španělsku mělo mnoho regionů regionalistické nebo separatistické strany). (Lipset, Rokkan, 1967: 14-16)
- V pluralitních společnostech¹, zejména mimo vyspělý svět, může být spor o toto rozdělení spojen s etnickým násilím. Společnosti, jako jsou Spojené státy, mohou dosáhnout úrovně

¹ Přesvědčení, že svobodná společnost se může udržet jen tehdy, pokud v ní o výkon státní moci volně soutěží více rovnoprávných uchazečů.

demokratického úspěchu, většina jednotlivců musí patřit do více než jedné skupiny, a pokud se členství nebude překrývat, je nepravděpodobné, že se vytvoří soudržná a tyranská většina. (Dahl, 1968: 11-13)

2. Národní revoluci (od 1789): problémem je kontrola prostředků určitého území, vzniká štěpení stát vs. církev. Význam náboženského konfliktu byl poměrně výrazný. Postavilo to budovatele státu proti církvi, zejména v protestanských zemích (Belgie, Německo, Nizozemsko). Základní otázkou byla morálka, to se projevilo v bojích o takové záležitosti, jako je uzavírání manželství a povolování rozvodů, organizace charitativních akcí a zacházení s devianty a dále pak definování funkce náboženských úředníků, nebo organizace pohřbů. Základní problém mezi církví a státem se však soustředil kolem kontroly vzdělávání. (Lipset-Rokkan 1967: 14-16)
3. Průmyslovou revoluci (od 1850): první problém vzniká v primární sféře ekonomiky protekcionismus/ochranářství stojí proti modernizaci. V sekundární sféře je pak problémem rozpor mezi svobodou podnikání a státní kontrolou, podobně jako mezi právy vlastníků/zaměstnavatelů a právy pracovníků/zaměstnanců. Na teritoriální dimenzi se tak díky štěpení mezi zemědělstvím (primární sférou) a průmyslem (sekundární sférou) vytvářejí konfliktní linie vesnice vs. město a na funkcionální linii vlastníci vs. pracující. (Rokkan 1999: 305) Lipset a Rokkan tvrdí, že rozkol dělník/vlastník je výrazem demokratického třídního boje. Toto štěpení způsobuje vznik levice a pravice a bylo přítomné především v západních zemích. (Lipset-Rokkan 1967: 14-16)

	Teritoriální dimenze	Funkcionální dimenze
Národní revoluce	centrum-periferie	církev-stát
Průmyslová revoluce	město-venkov	vlastníci-pracující

(tab. Flora 1999:38)

Lipset a Rokkan tvrdí, že k pochopení toho, jak sociální vztahy ovlivňují výsledky voleb je potřeba se zaměřit nejen na rozdíly a podobnosti mezi národy, ale také uvnitř národů.

Štěpení, tak jak ho definovali Lipset a Rokkan, má 3 zásadní charakteristiky

1. Štěpení musí zahrnovat sociální rozdělení, které odděluje lidi podle sociokulturních nebo socioekonomických charakteristik.
2. Lidé zapojení do rozdělení si musí být vědomi své kolektivní identity a musí být ochotni jednat na základě této identity.
3. Rozpor musí být vyjádřen skrz politické strany nebo zájmové skupiny.

Tyto charakteristiky nejen odlišují štěpení od dočasného konfliktu, ale také umožňují výzkumníkům zvážit přetrvávání nebo rozpad štěpení.

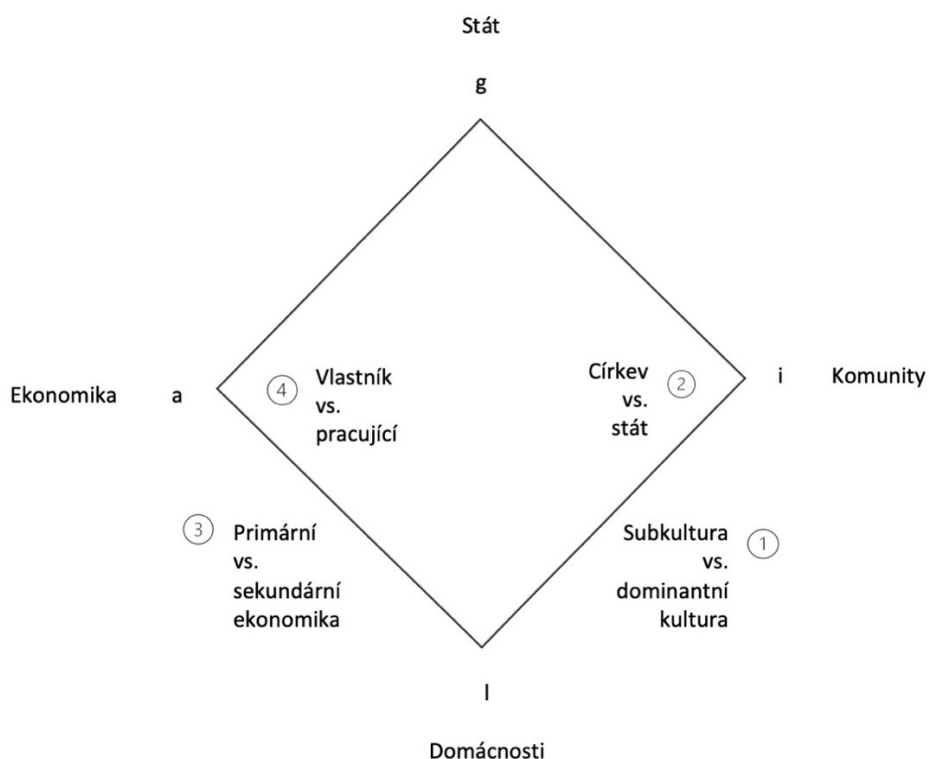
K tomu, aby Lipset a Rokkan objevili čtyři hlavní štěpné linie, použili model paradigma čtyř funkcí. Tento model byl vytvořený americkým sociologem Talcottem Parsonem v 50. letech 20. století. Toto paradigma popisuje čtyři základní funkce, které jsou podle Parsona nezbytným výchozím předpokladem každého společenského systému. Jedná se o dvě vzájemně se křížící osy. Jedna z os podle něj odděluje vnější a vnitřní prvky orientace, druhá pak instrumentální a konzumní prvky systému. Tyto dvě osy dohromady tak vytváří celkem čtyři sektory, z nichž každý reprezentuje problém (či problémy), které nějakým způsobem mohou ohrozit přežití systému. (Šubrt, Balon, 2010: 44-45) Tyto čtyři sektory jsou:

- A – adaptace (*adaptation*), označuje vztah sociálního systému k vnějšímu prostředí, ze kterého čerpá zdroje (ekonomické zájmy různých společenských tříd). (Giddens 2013: 86). Lipset a Rokkan tvrdili, že ve společnostech s výraznými ekonomickými nerovnostmi je pravděpodobnější, že se vytvoří politické strany, které zastupují naprosto odlišné skupiny s různými cíli. (Lipset Rokkan 1967: 27-30)
- G – dosahování cílů (*goal attainment*), každý sociální systém si stanovuje cíle. K tomu, aby je dosáhl, potřebuje systém a plán. (Giddens 2013: 86) Lipset a Rokkan tvrdili, že společnosti s konkurenčními vizemi role státu, mají spíše politické strany, které reprezentují odlišné ideologické pozice. (Lipset Rokkan 1967: 27-30)
- I – integrace (*integration*), každý sociální systém musí udržovat vztahy mezi svými jednotlivými prvky, k tomu má vytvořený určitý systém. (Giddens 2013: 86) Lipset a Rokkan tvrdili, že ve společnostech s hluboko zakořeněnými sociálními a kulturními

rozdíly je pravděpodobnější, že budou existovat politické strany, které zastupují různé sociální a kulturní skupiny, jako jsou náboženské nebo etnické menšiny. (Lipset Rokkan 1967: 27-30)

- L – udržování vzorů (*latent pattern maintenance*), k tomu, aby si systém zachoval strukturu vytváří kulturní vzorce a snaží se je udržovat a motivovat jednotlivce k jejich plnění. Tyto vzorce se předávají z generace na generaci. (Giddens 2013: 86) Lipset a Rokkan tvrdili, že společnosti s kontrastními kulturními tradicemi a normami, jako je tradiční a sekulární, mají politické strany, které reprezentují různé kulturní orientace. (Lipset Rokkan 1967: 27-30)

Obrázek 1: Čtyři linie štěpení

Obr. (Lipset, Rokan, 1967: 14)

Lipset a Rokkan použili toto paradigma jako základ svého modelu. Jejich čtyři sektory byly: ekonomika (A), stát (G), veřejnost, komunity (I) a domácnosti (L). (Lipset Rokkan, str. 7-8)

1.2. Jednotlivé cleverages

Církev vs. stát

Podle Rokkana a Lipseta se tento rozpor objevil v mnoha evropských zemích v důsledku historického konfliktu mezi katolickou církví a státem o kontrolu společenských a politických institucí. Katolická církev byla dlouho dominantní institucí v Evropě a její vliv se rozšířil do mnoha aspektů společenského života, včetně politiky, vzdělávání a kultury. Vzestup sekulárního státu však ohrozil moc a autoritu církve. Jak rostla moc státu, začal prosazovat větší kontrolu nad oblastmi, které byly tradičně doménou církve, jako je vzdělávání a sociální péče.

To vedlo ke konfliktu mezi oběma institucemi, protože církev se snažila hájit své zájmy a bránit se zásahům státu. Rozpor mezi církví a státem tedy představuje zásadní rozdělení mezi těmi, kdo podporují autoritu katolické církve, a těmi, kdo podporují sekulární stát.

Rozkol mezi církví a státem, jak jej identifikovali Rokkan a Lipset, je především evropským fenoménem, protože vzešel z historického konfliktu mezi katolickou církví a sekulárním státem v Evropě. (Lipset, Rokkan 1967: 14-17)

Centrum vs. periférie (subkultura vs. dominantní kultura)

Lipset a Rokkan tvrdí, že tento konflikt vzniká mezi zavedenými centrálními a periferními regiony země. Podle Lipseta a Rokkana je toto štěpení založeno na napětí mezi "jádrem" nebo centrem, které typicky představuje městské, průmyslové a ekonomicky rozvinuté oblasti, a periférií, která zahrnuje venkovské, agrární a méně rozvinuté části země. Jejich teorie tvrdí, že štěpení centrum-periférie se může objevit ve společnostech, kde existují významné rozdíly mezi centrem a periférií z hlediska ekonomických, sociálních, kulturních a politických charakteristik. Tyto rozdíly mohou vytvářet napětí, konflikty a požadavky na větší autonomii.

Dále tvrdí, že štěpení centrum-periférie se objevuje jako výsledek historických, sociálních a ekonomických faktorů, které formují politiku země. Identifikovali čtyři hlavní dimenze konfliktu, které charakterizují štěpení centrum-periférie:

Prostorová dimenze: Rozpor mezi centrem a periférií je primárně zakořeněn v geografických rozdílech mezi ekonomicky rozvinutými městskými oblastmi (centrum) a méně rozvinutými venkovskými oblastmi (periférie) země. Tyto rozdíly mohou vytvářet napětí

související s otázkami, jako je alokace zdrojů, rozvoj infrastruktury a přístup k základním službám.

Ekonomická dimenze: Ekonomické rozdíly mezi centrem a periferií, jako jsou rozdíly v příjmech, pracovních příležitostech a úrovních ekonomického rozvoje, mohou přispívat ke štěpení. Okrajové regiony se mohou cítit marginalizovány a znevýhodněny ve srovnání s ekonomicky prosperujícím centrem, což vede k požadavkům na větší ekonomickou rovnost a přerozdělování.

Sociální dimenze: Sociální a kulturní rozdíly mezi centrem a periferií, jako je jazyk, náboženství, etnicita a identita, mohou také hrát roli ve štěpení centra a periferie. Tyto rozdíly mohou vést k požadavkům na větší kulturní autonomii, uznání a zachování regionální nebo místní identity. Např. v některých zemích mohou mít periferní regiony odlišné jazykové nebo kulturní identity, které se liší od dominantní kultury centra. To může vést k požadavkům na zachování nebo autonomii těchto místních jazyků nebo kulturních zvyklostí. Okrajové regiony se snaží chránit a podporovat své odlišné sociální identity. V některých zemích mohou existovat náboženské rozdíly mezi centrem a periferií, přičemž určité regiony mají dominantní náboženskou příslušnost nebo praktiky, které se liší od centra.

Politická dimenze: Politická moc a reprezentace mohou být klíčovým faktorem v linii centra a periferie. Okrajové regiony se mohou cítit vyloučeny nebo marginalizovány z politických rozhodovacích procesů ovládaných centrem, což vede k požadavkům na větší politickou decentralizaci nebo regionální autonomii. (Lipset, Rokkan 1967:16-22)

Vlastníci vs. dělníci

Podle Lipseta a Rokkana je rozkol mezi vlastníkem a pracovníkem základním rozdělením v moderní politice, které odděluje ty, kteří vlastní výrobní prostředky, od těch, kteří je nevlastní.

Lipset a Rokkan tvrdili, že rozdělení vlastník-dělník se objevilo na konci 19. století v důsledku průmyslové revoluce a růstu kapitalismu. Dělníci, kteří byli vykořisťováni kapitalistickými majiteli podniků, začali zakládat odbory a politické strany, aby bojovali za lepší pracovní podmínky, vyšší mzdy a větší kontrolu nad svými vlastními životy. To vedlo v mnoha evropských zemích ke vzniku socialistických a dělnických stran, které zpochybnily tradiční konzervativní a liberální strany, které dříve dominovaly politice. Z toho důvodu Rokkan tuto konfliktní linii považoval za klíčovou. (Lipset-Rokkan 1967: 9-23)

Tato práce vyústila v hypotézu, podle níž se západoevropské stranické systémy od 20. let až do konce let 60. 20. století nezměnily. Nicméně bylo očividné, že politické postoje mladých voličů se mění, a tím pádem narušují tradiční sociální struktury. (Lipset-Rokkan 1967: 46)

Díky lepšímu ekonomickému a sociálnímu zabezpečení, na konci 60. let vznikly požadavky na politické změny. Lze hovořit o jakési individualizaci a rozvázání vazeb mezi voličem a stranou. Americký sociolog Ronald Inglehart zkoumal tyto fenomény na konceptech sociálních linií během 70. a 80. let. Zjistil, že nová generace se soustřeďuje na materiální hodnoty, tedy důraz na sebevyjádření a individuální kvalitu života. Tyto postmaterialistické hodnoty se mohly objevit teprve v 60. letech 20. století. Průmyslové společnosti měly dostačující ekonomické jistoty (člověk byl dobře zabezpečen). To ovšem změnilo i politické preference. Jednalo se především o střední třídu, ta namísto konzervativních stran začala podporovat radikální společenské změny a s tím levicové strany, které tyto změny prosazovaly. Inglehart tvrdil, že namísto ekonomických zájmů (konflikt vlastníci vs. pracující), se západní společnost rozdělí podle hodnotových priorit. (Inglehart 1971: 1009)

Město vs. venkov (primární vs. sekundární ekonomika)

Primární ekonomika se týká regionů, které jsou ekonomicky závislé na těžbě a výrobě, jako je zemědělství, hornictví a lesnictví. Tyto regiony bývají méně rozvinuté a mají nižší úroveň industrializace. Sekundární ekonomika na druhé straně odkazuje na regiony, které jsou ekonomicky založeny na službách a jiných formách ekonomické činnosti, které jsou více rozvinuté a technologicky vyspělé.

Rozpor mezi městem a venkovem hrál významnou roli v politice již na konci 19. století. Industrializace a růst mezinárodního obchodu vytvářejí rostoucí napětí mezi zemědělci ve venkovských oblastech na jedné straně a obchodníky společně s průmyslníky v městském prostoru na straně druhé. Pokles důležitosti tohoto konfliktu může nastat v zemích, které jsou vysoce industrializované. Podle Rokkana a Lipseta je rozpor mezi venkovem a městem jedním z nejdůležitějších zdrojů politického konfliktu v moderních společnostech (Lipset a Rokkan 1967: 19-21)

Příklad tohoto konfliktu v politice je např. spojen s problematikou státních dotací pro zemědělce, rozvoj venkova a řízené využívání půdy. Na tomto základě začaly v některých zemích vznikat agrární strany. Nicméně, to neznamená, že „selské“ strany nutně vznikají pouze

tam, kde žijí zemědělci. Ostatní strany mohou také hájit zájmy venkova, protože rozdělení území (či společnosti) v městském a venkovském prostoru se překrývá s jinými sociálními štěpeními, jako je stát vs. církev, nebo centrum vs. periferie. Např. křesťanskodemokratické strany nebo strany etnických menšin mohou oslovit i venkovskou část voličů, ačkoli tyto strany často reprezentují více různé kulturní identity než ekonomické zájmy zemědělství. (Zarycki, Nowak, 2000: 331-354).

1.3. Aplikovatelnost na Spojené státy americké

Církev vs. stát

Lipset a Rokkan tvrdili, že v Evropě se rozkol mezi církví a státem objevil v důsledku reformace a následných náboženských válek. Rozpor byl založen na rozdělení mezi katolíky a protestanty a měl hluboké politické důsledky. Rokkan věřil, že konflikt mezi církví a státem měl významný dopad na vývoj politických stran v Evropě. V zemích, kde byly rozpory hluboké, jako je Belgie a Nizozemsko, se strany formovaly podle náboženských linií, přičemž katolické a protestantské strany soupeřily o politickou moc. V jiných zemích, jako je Německo, byl rozkol méně výrazný a strany se vytvářely podle jiných linií, jako je třída nebo region. (Lipset, Rokkan 1967: 13-16)

Rokkanova analýza konfliktních linií v evropské politice se přímo nevztahovala na Spojené státy, nicméně existují určité podobnosti a rozdíly mezi církevními a státními konflikty v Evropě a vztahem mezi náboženstvím a politikou v USA.

Koncept odloučení církve od státu je ve Spojených státech základním principem, který je zakotven v prvním dodatku ústavy USA. Tento dodatek uvádí, že: „*Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství*“, což znamená, že vláda nemůže založit ani podporovat žádné konkrétní náboženství a jednotlivci mohou své náboženství svobodně praktikovat, bez zásahů vlády. (The Constitution of the United States)

Ve Spojených státech je primární náboženský rozkol postaven na náboženské příslušnosti, který začal vznikat během druhé poloviny 18. stol. Členové liturgických církví (katolíci) stáli proti členům pietistických církví (protestanté). Ti, kteří patřili k liturgickým církvím se přikláněli k liberálnější politice (Jacksonian Democracy), zatímco pietisté se

přikláněli více k Whigům. Ve 40 letech 19. století prodloužili Whigové dobu neutralizace z 5 na 14 let, takže pro katolické přistěhovalce bylo velmi obtížné se stát občany. Velká vlna migrace po občanské válce pomohla k dramatickému nárůstu počtu katolíků, ale taky protikatolických nálad. Toto rozdělení založené na náboženské příslušnosti se plně objevilo během prezidentských voleb v roce 1960. John F. Kennedy tenkrát pronesl: „*Nejsem katolický kandidát na prezidenta. Jsem kandidátem Demokratické strany na prezidenta, který je shodou okolností také katolíkem.*“ Snahy Kennedyho čelit protikatolickým náladám zdůrazňuje pokračující význam náboženské tradice při strukturování náboženské propasti mezi stranami v polovině 20. století. Věci se začaly měnit v 60. letech 20. století, kdy se lidé začali zajímat o kulturní liberalismus. Rostoucí sexuální liberalismus a opozice vůči vietnamské válce přivedly aktivisty „nové levice“ do Demokratické strany. Krátce poté Nejvyšší soud oznámil své kontroverzní rozhodnutí ve věci Roe v. Wade (tedy zlegalizoval potraty na federální úrovni). To se nelíbilo teologickým tradicionalistům. Vzniklo nové sociální hnutí, známé jako Nová křesťanská pravice, s cílem mobilizovat evangelikální křesťany a další náboženské tradicionalisty do konzervativní politiky, tedy Republikánské strany, převážně na základě kulturních problémů, jako byly potraty. (Castle 2018)

Jedním z příkladů tohoto konfliktu je pokračující spor o roli náboženství ve veřejných školách. Nejvyšší soud opakovaně rozhodl, že veřejné školy nemohou podporovat ani propagovat žádné náboženství, ale také potvrdil právo studentů vyjadřovat své náboženské přesvědčení nerušivým způsobem. Toto rozhodnutí vede k debatám o otázkách, jako je modlitba ve školách, výuka evoluce a používání náboženských symbolů ve veřejném prostoru. (Hamburger, 2004: 151-174)

Centrum vs. periferie

Venkovské oblasti, které se obvykle nacházejí na okraji země, mají často odlišné ekonomické, sociální a kulturní charakteristiky ve srovnání s městskými oblastmi, které se obvykle nacházejí v jádrových regionech. Venkovské oblasti mohou čelit výzvám, jako je ekonomický úpadek, nedostatek pracovních příležitostí, omezený přístup ke zdravotní péči a vzdělání a úbytek tradičních průmyslových odvětví, což může přispět k pocitu, že jsou opomíjeny. (McNamara, 2017: 8-12)

Tyto rozdíly mohou ve Spojených státech utvářet politické ideologie a volební vzorce, přičemž městské oblasti mají tendenci se přiklánět spíše k liberálním a demokratickým, zatímco

venkovské oblasti mají tendenci být více konzervativní či spíše republikánské. (Pew Research Center)

Dělník vs. vlastník

Zatímco štěpení mezi vlastníkem a dělníkem je termín, který byl vytvořen v kontextu západoevropské politiky, lze jej použít i pro Spojené státy. Ve USA se toto štěpení označuje jako rozdělení mezi dělníky a kapitalisty (*labor-capital divide*), který můžeme pozorovat od konce 19. století a je také významným faktorem v americké politice.

V USA se rozkol mezi vlastníkem a pracovníkem objevil v důsledku rychlé industrializace a urbanizace, ke které došlo koncem 19. a začátkem 20. století. Stejně jako v Evropě i ve Spojených státech začali dělníci, kteří byli zaměstnáni v továrnách, dolech a dalších průmyslových odvětvích, organizovat odbory, požadovali lepší pracovní podmínky, vyšší mzdy a větší kontrolu nad svými životy.

Tato štěpná linie hrála klíčovou roli ve vzestupu amerického dělnického hnutí a ustavení Demokratické strany jako strany práce v USA. Demokratická strana se svými vazbami na odbory a dělnické voliče se stala přirozeným politickým domovem pro dělníky, kteří hledali lepší mzdy a pracovní podmínky. Na druhé straně byla Republikánská strana tradičně vnímána jako strana kapitálu, jejíž podpora přicházela od majitelů podniků a dalších bohatých jednotlivců, kteří upřednostňují nízké daně, deregulaci a další politiku ve prospěch obchodních zájmů (Lipset, 1990: 28-43).

Sociální třída je založena na několika faktorech jako je povolání, bohatství, příjem a vzdělání. Na základě těchto faktorů určujeme, jakou moc a prestiž člověk má. V kapitalistických společnostech mají většinou největší moc (nejvíce příležitostí) lidé s velkými finančními obnosy. Sociální třídy jsou tedy často určeny na základě podobné ekonomické úrovně mezi různými skupinami lidí, ve Spojených státech dále hraje velkou roli i lokalita, ve které člověk žije a sociální status jedince. Sociální třídy tvoří jedinci, kteří zaujímají podobnou pozici v ekonomickém systému. Je tedy důležité, kde lidé pracují, jaké finanční obnosy vydělávají a ve Spojených státech je také důležité, jestli zaměstnavatel nabízí zdravotní pojištění. Lidé většinou dokážou určit svoji a cizí sociální pozici na základě susedství, témat konverzace, gramatiky, povolání atd. (Anoyn, 2019)

Podle Lipseta a Rokkana třídní štěpení vzniká na základě ekonomických konfliktů. Tato teorie je podobná teorii konfliktu Karla Marxe mezi nemajetným proletariátem a buržoazií, která vlastní výrobní prostředky a přivlastňuje si zisk. Nicméně podle Lipseta a Rokkana tento konflikt vzniká mezi zájmy vysoce placených zaměstnanců, manažerů či podnikatelů a zájmy osob s nižším příjmem, dělníků a nezaměstnaných. (Lipset-Rokkan 1967: 16-23)

Ve Spojených můžeme definovat čtyři sociální třídy:

- Nejvyšší třída (bílé límečky)
- Střední třída
- Dělnická třída
- Pracovníci v zemědělství²

Ve Spojených státech tedy stojí nejvyšší a střední třída proti třídě dělnické, pracovníkům v zemědělství a chudým. Nejvyšší a střední třída jsou většinou lidé s vysokoškolským vzděláním, či speciálními znalostmi, které je těžké nahradit (lékaři, inženýři, manažeři, osoby samostatně výdělečně činné, hasiči atd.). Dělnická třída a pracovníci v zemědělství většinou mají pouze základní nebo středoškolské vzdělání (pokladní, kadeřnice, mechanici, farmáři, uklízeči, obsluha strojů atd.).

Město vs. venkov

Silná politická polarizace nastává mezi městskými a venkovskými oblastmi. Hlavním důvodem jsou pravděpodobně rozdílné hodnoty. Obyvatelé měst mají tendenci být liberálnější, jsou vzdělanější a častěji vykonávají práci, ke které potřebují odborné znalosti. Většinou také mají progresivnější hodnoty týkající se genderových práv, homosexuality, migrace a rodiny. Inglehart mluví o evoluční modernizaci, tvrdí, že nejnaléhavější potřeby lidí řeší jako první, a že když jsou lidé v bezpečí, zaměřují se na post-materialistické cíle, jako je sounáležitost, úcta a svobodná volba (demokracie). Tuto modernizaci ovšem může ovlivnit nerovnováha sil mezi sociálními skupinami. Mnoho oblastí ve Spojených státech amerických trpí ekonomickým poklesem, klesající jistotou pracovních míst nebo rostoucí prostorovou nerovností. (Luca, Terrero-Davila, Stein, Lee, 2022)

² Někteří autoři ještě uvádí ještě třídu chudých (např. lidé kteří vydělávají méně, než je minimální mzda, nezaměstnaní a bezdomovci)

Ve srovnání s jejich předměstskými a městskými protějšky, Američané na venkově jsou konzervativnější a s větší pravděpodobností se identifikují jako republikáni (Scala, Johnson 2017: 163). Existuje několik možných vysvětlení tohoto rozdílu v názorech. Jeden je, že venkovští Američané jsou „hodnotovými voliči“, jejichž postoje a chování jsou primárně založeny na křesťanských hodnotách sociálního konzervatismu. (Francia a Baumgartner 2005: 353) Postoje těchto voličů jsou ovšem spíše v rozporu s jejich ekonomickými poměry, protože především Demokratická strana se spíše snaží o sociální stát. (Gimpel a Karnes 2006: 469).

2. Americké prezidentské volby

Ve Spojených státech existuje prezidentský úřad a Kongres, což jsou dvě samostatné složky vlády, ale obě jsou voleny lidmi. Prezident se volí každé čtyři roky, zatímco celá Sněmovna reprezentantů a jedna třetina Senátu se volí každé dva roky.

Proces prezidentských voleb zahrnuje primárky, ve kterých kandidáti z každé strany soutěží o to, kdo se stane kandidátem své strany. Strany poté uspořádají národní sjezdy, aby oficiálně nominovaly své kandidáty na prezidenta a viceprezidenta. Všeobecné volby se konají v listopadu, o vítězi rozhoduje sbor volitelů (tzv. Electoral College).

V případě Kongresu je každý stát rozdělen na okresy, všechny okresy volí zástupce do Sněmovny každé dva roky. Senátoři jsou voleni na šestileté období, přičemž pouze jedna třetina křesel je k volbě každé dva roky. Většinová strana v každé komoře Kongresu určuje její vedení, včetně předsedy Sněmovny a většinového vůdce Senátu. Volby do prezidentského úřadu i do Kongresu jsou důležitou událostí v americké politice, protože určují, kdo drží moc a určuje agendu země. (Akanbi, 2021)

Bipartismus ve Spojených státech odkazuje na politické prostředí, kde pouze dvě hlavní politické strany, Demokratická strana a Republikánská strana, dominují volebnímu procesu a drží významnou politickou moc na národní, státní a místní úrovni.

Systém dvou stran se v americké politice hluboce zakořenil, kandidáti třetích stran mají jen malou šanci vyhrát velké volby. To je částečně způsobeno řadou institucionálních faktorů, včetně volebního systému vítěz bere vše, vysokých nákladů na kampaň a tendence médií soustředit se na dvě hlavní strany. (Pew Research Center, 2021)

Kritici systému dvou stran tvrdí, že omezuje politickou volbu, potlačuje nesouhlasné hlasy a přispívá k politické polarizaci. Jiní však tvrdí, že systém poskytuje stabilitu a pomáhá zabránit extrémním politickým ideologiím získat oporu ve vládě. (Brookings Institution, 2020)

Ve Spojených státech jsou v současnosti pouze 2 velké strany, republikánská strana a strana demokratická. Republikánská strana, jinak nazývaná Grand Old Party (GOP), je jedna z hlavních stran ve Spojených státech amerických. Celoamerickou stranou se republikáni stali v roce 1856, v roce 1860, byl zvolen první republikánský prezident Abraham Lincoln. Koncem 19. století se Republikánská strana začala zaměřovat na obchodní zájmy země a industrializaci. Republikánští prezidenti jako je William McKinley a Theodore Roosevelt prosazovali politiku, která upřednostňovala byznys a podporovala ekonomický růst.

Na počátku 20. století republikánská strana nadále dominovala americké politice, přičemž prezidenti jako Warren G. Harding, Calvin Coolidge a Herbert Hoover vedli zemi přes bouřlivá dvacátá léta. Nástup Velké hospodářské krize v roce 1929 však nahlodal popularitu strany a vedl ke zvolení demokrata Franklina D. Roosevelta v roce 1932. (Gienapp, 1985: 532-534)

Republikánská strana se začala stávat více populární znova až v 50. a 60. letech 20. století se vzestupem konzervativních vůdců jako Barry Goldwater a Ronald Reagan. V 80. letech se Reaganovo prezidentství vyznačovalo zaměřením na snižování daní, deregulaci a silnou národní obranu. (Editors of History.com, History.com, 2019)

Od 90. let se politika republikánů zaměřuje na tradiční hodnoty (staví se např. proti legalizaci interrupce a sňatku homosexuálů). Zastává tedy pevné konzervativní a neokonzervativní postoje opírající se o křesťanské hodnoty. Nicméně se také snaží o ochranu národních hodnot a prosazování národní hrdosti. V hospodářství prosazují ekonomický liberalismus, tedy podporu podnikání, volného trhu a nedotknutelnost soukromého vlastnictví. Dále usilují o postupné snižování národního dluhu a daní. (GOP, 2022)

Počátky Demokratické strany lze vysledovat až k Demokraticko-republikánské straně, kterou na konci 18. století založili Thomas Jefferson a James Madison. Demokratičtí republikáni věřili v omezenou federální vládu a byli proti politice Federalistické strany, která podporovala silnou centrální vládu. (Party Platform – Democrats, 2021)

Ve 20. letech 19. století se Demokraticko-republikánská strana rozdělila na dvě frakce, přičemž jedna skupina podporovala prezidenta Johna Quincyho Adamse a druhá podporovala

Andrewa Jacksona. Druhá skupina, známá jako Demokratická strana, byla založena v roce 1828 a rychle se stala dominantní silou v americké politice.

Během 19. století byla Demokratická strana spojena s agrárními zájmy a byla silná zejména na jihu Spojených států. Byla to strana Andrewa Jacksona, který bojoval za práva obyčejných lidí a rozšířil pravomoci prezidenta. (The White House, 2023)

Ve 20. století prošla Demokratická strana transformací a stala se stranou progresivních reforem, programů sociální péče a občanských práv. Franklin D. Roosevelt, který byl prezidentem v letech 1933 až 1945, je často připisována transformace strany a zavedení řady programů tzv. New Deal, které rozšířily roli federální vlády v ekonomice a vytvořily sociální záchrannou síť.

Dnes je Demokratická strana stále jednou ze dvou hlavních politických stran ve Spojených státech a je spojena s progresivní politikou, jako je všeobecná zdravotní péče, opatření v oblasti klimatu a reforma trestního soudnictví. (Party Platform – Democrats, 2021)

V amerických prezidentských volbách v roce 2016 zvítězil Donald Trump, kandidát Republikánské strany a stal se 45. prezidentem Spojených států, nicméně Hillary Clinton, kandidátka Demokratické strany, vyhrála lidové hlasování s rozdílem přibližně 2,9 milionu hlasů. Ve volbách si Republikánská strana udržela kontrolu nad Sněmovnou reprezentantů i Senátem. Ve Sněmovně reprezentantů měli republikáni většinu s 241 křesly, zatímco demokraté 194 křesel. V Senátu měli republikáni 52 křesel, zatímco demokraté měli 48 křesel. (Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

Lidé ve Spojených státech se mohou oficiálně registrovat jako republikáni nebo demokraté³. To jim nepřináší žádné výhody a většinou tak dělají pouze z vlastního přesvědčení a pro oficiální podporu strany. Tito voliči mohou během voleb volit i kandidáta opačné politické strany. Např. registrovaný demokrat může během voleb do kongresu hlasovat pro republikánské kandidáty. Ovšem v několika státech během prezidentských voleb musí registrovaní voliči jedné nebo druhé politické strany volit pouze kandidáta té strany, ve které jsou registrovaní. Na celostátní úrovni mají větší podporu demokraté, kteří mají asi o 12 milionů registrovaných voličů více než republikáni. (Cook, 2018)

³ V některých státech, např. v Severní Dakotě toto není možné.

3. Prezidentské volby ve Spojených státech amerických, v roce 2016, z pohledu cleavages

Prezidentské volby ve Spojených státech amerických, v roce 2016, byly charakterizovány hlubokými rozpory v americké společnosti. Tyto rozdíly byly evidentní podél štěpících linií, včetně ekonomických, kulturních a rasových rozdílů. Už během prezidentské kampaně byl americký lid rozdělen do minimálně dvou táborů, debaty a klání byly velice polarizující a emocionální. Výsledky voleb byly totiž extrémně důležité pro budoucí směřování země.

V následujícím textu představím volby v roce 2016 z pohledu jednotlivých cleavages.

3.1. Volby z pohledu cleavage církev vs. stát

Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole (viz. 1.3) Republikánskou stranu podporují především hluboce věřící konzervativci, naopak ateisté nebo lidé, kteří jsou věřící, ale víru neprožívají jsou spíše demokraté. Většina demokratů tvrdí, že náboženští konzervativci mají příliš velkou kontrolu nad Republikánskou stranou a většina republikánů tvrdí, že liberálové, kteří nejsou nábožensky založení, mají příliš velkou kontrolu nad Demokratickou stranou. Ale relativně málo lidí vyjadřuje tyto obavy ohledně vlastní strany. (Lipka 2019)

Konzervativní aktivisté, tedy především republikáni, se bojí, že Amerika přichází o své tradiční hodnoty. Vykreslují např. potraty jako hrozbu pro rodinnou strukturu spolu s dalšími společenskými změnami, jako jsou práva gayů, rostoucí rozvodovost a ženy pracující mimo domov. Pro pastory a farníky se potraty staly hlavním důvodem pro obavy z liberalizující se společnosti.

D. Trump se identifikuje jako presbyterián, je tedy spojen s protestantskou tradicí. Během kampaně se D. Trump snažil vystupovat jako silně věřící člověk, nicméně jeho činy nebyly v souladu s křesťanskou náboženskou tradicí. (Castle 2018) Před kampaní D. Trump rozhodně nechodil pravidelně do kostela, v té době byl také již 2x rozvedený (Melania Trump je jeho 3. žena), provozoval kasino a během kampaně ho poměrně velké množství žen obvinilo ze sexuálního a fyzického násilí (během kampaně také unikla nahrávka, na které mluví o tom, jak ženy může zneužívat, začít je líbat a osahávat, protože je veřejně známá osoba). D. Trump později přiznal, že na nahrávce je opravdu on, veřejně se omluvil a popřel, že by se takto ve

skutečnosti k ženám choval. (Keneally 2020) Možná i díky jeho minulosti si okolo 60 % voličů, na začátku jeho kampaně, myslelo, že není věřící. Naopak okolo 48 % voličů považovalo H. Clinton za věřící. To se během kampaně změnilo a lidé postupně změnili na D. Trumpa názor a považovali ho za více věřícího. Důležité je taky poznamenat, že demokraté běžně považují republikánské kandidáty za méně věřící a naopak. (Castle 2018)

Naopak H. Clinton o své víře během kampaně moc nemluvila. D. Trump na ní kvůli tomu často útočil a tvrdil, že H. Clinton nebude chránit křesťanské tradice, protože nikdo neví, jakého je vyznání. To není ale úplně pravda, i přes to, že H. Clinton nemluvila o své víře často, už před kampaní se vědělo, že je evangelík (církve metodistická). (Moorthy, 2016) D. Trump. Často během kampaně tvrdil, že Spojené státy se vzdávají svého křesťanského dědictví. Pro mnohé obyvatele je jediným způsobem, jak „udělat Ameriku opět skvělou“ (*Make America Great Again*), návrat ke křesťanské hegemonii a víře. Věří, že americká demokracie je založena na biblických principech, a nemůže tedy přežít bez amerického křesťanství. (Gorski, Perry, Tisby, 2022: 84) Můžeme tedy mluvit o „křesťanském nacionalismu“. Jedná se o přesvědčení evangelikálů, kteří věří, že Amerika byla vybudována křesťany, na křesťanských principech, a že její náboženská identita je důvodem jejího Bohem stanoveného úspěchu.

Během prezidentské kampaně používali oba kandidáti tzv. religious language (zmiňovali slova či souvětí, které mají evokovat důvěru v určitých náboženských skupinách). D. Trump toto dělal o poznání více než H. Clinton. (Smidt 2017, 141-142) Touto taktikou se snažil přesvědčit především křesťany (u kterých nakonec získal velkou podporu). Často zmiňoval boha (*god, lord, supreme being*), modlení (*prayers, praying*), církev (*church*) a blahoslavenost (*blessed*). Tato slova často využíval během debat a vystoupení, ale také na sociálních sítích. (Hughes, 2022)

Nejdůležitější politické otázky spojené s náboženstvím byly během prezidentských voleb v roce 2016 potraty a homosexuální sňatky. Co se týče potratů, platforma Republikánské strany uvádí, že „nenarozené dítě má základní právo na život, které nemůže být porušováno“, zatímco demokratický ekvivalent podporuje přístup k „bezpečnému a legálnímu potratu“. (Lipka, 2022) Od roku 1989 darovaly skupiny které bojují za práva na potraty 32 milionů dolarů demokratům a 3 miliony dolarů republikánským kandidátům. Skupiny, které se staví proti potratům, darovaly 14 milionů dolarů republikánům a pouze 372 000 dolarů demokratům. (Sullivan, 2022)

Už během kampaně v roce 2016 D. Trump přislíbil, že dosadí do nejvyššího soudu takové soudce, kteří zaručí převrat ve federálním zákonu, právu na potrat (Roe vs. Wade), to se mu nakonec povedlo a v roce 2022 získaly individuální státy právo na zákaz potratů. H. Clinton v roce 2016 tvrdila, že by potraty měly být zůstat povolené a upozorňovala na důležitost tohoto lékařského zákroku. (NBC, 2016) Otázka potratů byla důležitá především pro konzervativní republikány. Lidé, kteří se před volbami definovali jako demokraté, byli vesměs (okolo 70 %) spokojeni, že právo na potrat je ukotveno ve federálním zákonu. (Lipka, 2022)

Co se týče homosexuálních sňatků, Demokratická strana na své oficiální webové stránce uvádí, že díky nim (především B. Obamovi) jsou nyní stejnopohlavní sňatky legální ve všech 50 státech. (Party Platform – Democrats, 2021) I přes to, že většina Američanů, včetně republikánských voličů, chtělo ukotvit právo na manželství pro všechny, pouze 47 republikánských senátorů (a 219 demokratů) hlasovalo pro tento federální zákon, proti bylo 169 republikánů a 5 republikánů se zdrželo hlasování. Zákon tedy prošel především díky 100% podpoře demokratických senátorů. (Dormido, 2022)

D. Trump během kampaně uvedl, že mu stejnopohlavní svazky nevadí, ale dá se říct, že se k právům LGBTQ+ komunit během kampaně v podstatě nevyjadřoval. H. Clinton během kampaně také tvrdila, že podporuje stejnopohlavní sňatky, nicméně v minulosti, několikrát vyjádřila k tomuto tématu spíše odpor. Z toho důvodu ji někteří lidé podezřivali, že se spíše snažila zalíbit liberálním voličům. (Stokols, 2016)

Různé náboženské skupiny mají odlišné názory ohledně ilegální imigrace do Spojených států a vládní rozpočet. Protestanti a katolíci, kteří se identifikovali jako republikáni, tedy voliči D. Trumpa byli extrémně nespokojeni jak s přistěhovanci, tak se státním rozpočtem (pouze okolo 35 % bylo spokojeno). Spokojeni ovšem nebyli ani lidé, kteří se identifikovali jako demokraté (okolo 48 % bylo spokojeno). Pouze černoši, kteří se definovali jako demokraté a také protestanti byli z 67 % spokojeni se situací okolo ilegálních imigrantů. Dále pak 59 % z nich tvrdilo, že rozpočet a zadlužení Spojených států jim přijde v pořádku. (Smidt 2017, 142) D. Trump během kampaně útočil na přistěhovalce (především na imigranty z latinskoamerických zemí). Požadoval přísnější kontroly na hranicích (především mezi Mexikem a USA), postupné vykazování ilegálních imigrantů ze Spojených států a přísnější požadavky pro získání víz, trvalých pobytů a občanství (Trump White House, 2018). H. Clinton naopak chtěla spíše podpořit lidi, kteří by rádi přišli do Spojených států, plánovala jednodušší pravidla u víz pro rodinné příslušníky občanů

Spojených států a chtěla založit speciální úřad, který měl pomáhat přistěhovalcům se integrovat a vzdělávat (učit angličtinu a historii Spojených států). (The Office of Hillary Rodham Clinton, 2017)

Nyní se pokusím poukázat na rozdílné výsledky voleb na základě odlišného náboženského přesvědčení voličů. Nejvyšší počet protestantů žije v Alabamě, Mississippi, Arkansasu a Západní Virginii, o něco méně pak v Oklahomě, Kentucky, Georgii a v Severní a Jižní Karolině, tedy v takzvaném Biblickém pásu. Katolíci naopak nejvíce žijí v New Yorku, Massachusetts, Rhode Island, Connecticutu a v New Jersey. (Pew Research Center 2015)

Tabulka 1: Výsledky voleb ve státech, kde jsou většina obyvatel (60-79 %) protestanti

Státy	D. Trump	H. Clinton
Alabama	62,1 %	34,4 %
Mississippi	57,9 %	40,1 %
Arkansas	60,6 %	33,7 %
Západní Virginie	57,9 %	26,2 %
Oklahoma	65,3 %	28,9 %
Kentucky	62,5 %	32,7 %
Georgia	50,4 %	45,3 %
Severní Karolina	49,8 %	46,2 %
Jižní Karolina	54,9 %	40,7 %
Iowa	51,1 %	41,7 %

(Pew Reaserch Center 2015, Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

Velký konflikt nastává ve Spojených státech mezi křesťany (evangelikály) a lidmi jiného, či žádného vyznání. Jihovýchodní část Spojených států (tzv. Biblický pás) má největší zastoupení křesťanů a lidé zde stále velmi přísně dodržují křesťanskou tradici. Pro mnoho lidí je jejich hlavní identita založena na jejich náboženství, jedná se taky o část, kde nejčastěji (více méně neustále) vyhrávají republikáni. Není tedy překvapivé, že mnoho jižanů, kromě své křesťanské identity, má i identitu „republikána/republikánky“. (Gashaw, 2021) D. Trump vyhrál v Biblickém pásu s velkým náskokem. Na tomto území spojených států, získal D. Trump vysokou podporu na

základě ekonomické nespokojenosti, sexistických postojů (sexistické postoje byly silnějším prediktorem Trumpovy podpory než autoritářské tendence), etnocentrismu, rasismu, konkrétně proti černochům, obav z hrozby muslimské kultury, potratů a ilegální přistěhovalci, kteří byli mylně spojováni pouze s Mexikem. (Whitehead, Perry, Baker 2017, 148-156)

Tabulka 2: Výsledky voleb ve státech, kde je největší počet katolíků (30-49 %)

Státy	D. Trump	H. Clinton
New York	36,5 %	59,0 %
Massachusetts	32,8 %	60,0 %
Rhode Island	38,9 %	54,4 %
Connecticut	40,9 %	54,6 %
New Jersey	41,0 %	55,0 %

(Pew Reaserch Center 2015, Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

D. Trump vyhrál ve všech státech v tzv. Biblickém pásu a také ve státě Iowa, která se ale nachází na středozápadě, nicméně 60-69 % obyvatel státu Iowa jsou protestanti. H. Clinton zvítězila ve státech kde je více katolíků, je nutné si ovšem uvědomit, že tyto státy mají stále méně katolíků než lidí jiného náboženství, či osob bez vyznání. (Pew Reaserch Center, 2015) Během prezidentských voleb v roce 2016 dokázal D. Trump mobilizovat spoustu věřících lidí i v jiných částech Spojených států. Jednalo se např. o konzervativní katolické voliče na severovýchodě USA, protestanty a katolíky z Kalifornie, ale i jiných částí. Věřící Američané stále preferují silné muže (politické mesiáše) před kandidáty, kteří jsou neblíže jejich náboženským hodnotám a z toho důvodu nakonec i spoustu katolíků volilo D. Trumpa. (Fea 2020: 52)

V prezidentských volbách v roce 2016 se celková podpora katolíků rovnoměrně rozdělila mezi oba kandidáty, přičemž 50 % hlasovalo pro H. Clinton a 50 % pro D. Trumpa. Mezi různými skupinami katolíků však existovaly rozdíly v míře podpory každého kandidáta.

Asi 60 % bílých katolíků, kteří tvoří většinu katolických voličů v USA, podpořilo D. Trumpa, zatímco okolo 67 % hispánských katolíků hlasovalo převážně pro H. Clinton. H. Clinton také volilo asi 77 % černých katolíků, zatímco D. Trumpa pouze 17 %. Černí katolíci tvoří relativně malé procento celkového katolického volebního bloku v USA, jedná se asi o 3 % katolických

voličů. Jejich podpora H. Clinton je však v souladu s širším trendem mezi afroamerickými voliči, kteří ve volbách v roce 2016 převážně podporovali právě ji.

Mezi protestanty byla úroveň podpory pro dva kandidáty více rozdělena podle denominačních linií. Bílí evangeličtí protestanti, kteří tvoří významnou část protestantského volebního bloku, podpořili Trumpa v 81 %. Protestanti, kteří jsou obecně politicky umírněnější, byli rozděleni rovnoměrněji, 48 % podporovalo H. Clinton a 46 % podporovalo D. Trumpa. (Martínez, Smith, 2020)

3.2. Volby z pohledu cleavage centrum vs. periferie

Štěpení centrum-periferie je zakořeněno v nerovnoměrném vývoji moderního národního státu, který vytvořil odlišné politické, ekonomické a sociální zájmy mezi centrem a periferií. V mnoha případech je periferie charakterizována nižší úrovní ekonomického rozvoje, slabšími institucemi a pocitem kulturní či jazykové odlišnosti, což vedlo k politické mobilizaci kolem regionálních, etnických nebo nacionalistických identit. (Rokkan 1970 str. 163-167)

Ve stranických systémech může štěpení centrum-periferie vést ke vzniku politických stran, které zastupují zájmy periferie proti dominantnímu centru. Tyto strany se mohou zaměřovat na otázky související s regionální autonomií, decentralizace nebo zachování kultury a pravděpodobněji budou podporovat politiky, které přerozdělují zdroje z centra na periferii. Alternativně se strany zastupující centrum mohou snažit kooptovat periferii tím, že se budou zabývat jejími požadavky a integrují její zájmy do hlavního proudu. (Lipset, Rokkan 1967:16-22)

V prezidentských volbách v roce 2012 a 2016 byla podpora demokratické strany nejslabší na jihu Spojených států (až na velké černošské oblasti). Ve většině těchto okresech získal D. Trump více než 70 %. Největší podporu získali demokraté na severovýchodě, podél obou pobřeží, ve velkých měst a v malých částech jihovýchodu a jihozápadu. Podpora H. Clinton byla všeobecně o něco nižší než podpora B. Obamy. Dá se říci, že B. Obama i H. Clinton si nejlépe vedli ve velkých metropolitních oblastech a malých metropolitních jádrech, a to ve všech regionech. Podpora republikánských kandidátů rostla v malých předměstských oblastech a nemetropolitních oblastech, zejména v těch, které byly velmi vzdálené od metropolitních oblastí.

Hlavní důvod, proč si demokraté vedou dobře především v městských oblastech je to, že etnické menšiny tvoří v těchto oblastech větší podíl voličů. V průměrném velkém městském kraji bydlelo v roce 2010 21 % černochů a 18 % Hispánců. Naproti tomu v nemetropolitních nepřilehlých okresech bez velkého města bylo pouze 5 % populace Afroameričanů 8 % Hispánci. Tato rasová diverzita protíná kontinuum mezi venkovem a městem ve složitých prostorových vzorcích, protože menšinová populace je rozmístěna nerovnoměrně.

Pokud se podíváme přímo na výsledky voleb periferní oblasti (státy) se nachází především na jihu a jihozápadě a dále pak na středozápadě. Jako jih se označují tyto státy: Západní Virginie, Virginie, Kentucky, Tennessee, Arkansas, Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgia, Severní Karolína a Jižní Karolína. V pouze jednom z těchto států zvítězila H. Clinton, a to ve Virginii, kde získala 49,8 %, zatímco D. Trump pouze 44,4 %. H. Clinton zvítězila primárně v Alexandrii což je velká oblast kolem města Washingtonu D.C. Dále pak měla velkou podporu v hlavním městě Richmond a v oblastech kolem něho.

Jihozápadní státy jsou Oklahoma, Texas, Nové Mexiko, Colorado, Arizona, Utah a Nevada. H. Clinton zvítězila ve dvou z těchto států, a to v Novém Mexiku a Coloradu. V Novém Mexiku získala 48,3 % a v Coloradu 48, 2 %. (Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

Tato výhra byla nejspíše způsobena vysokou populací Hispánců a Afroameričanů. V Novém Mexiku tvoří 50,1 % populace Hispánci, bělochů je zde asi 45 %. V Coloradu žije okolo 23 % Hispánců. (U.S. Census Bureau, 2016) Colorado je ovšem modrý stát, nejvíce demokratických voličů žije ve velkých městech a v jejich předměstí, konkrétně v Denveru, Boulder Country a Fort Collins. (Best, 2016) Především předměstské oblasti Denveru se nyní více než kdy dřív přiklání k demokratům. (Osgood, 2020)

Jako středozápad bych označila především státy tzv. rezavého pásu, tedy Illinois, Indianu, Michigan, Missouri, New York, Ohio, Pensylvánii, Západní Virginii a Wisconsin a dále pak také Iowu. D. Trump dokázal vyhrát v šesti státech, ve kterých v roce 2012 vyhrál B. Obama. Čtyři z těchto států jsou na území Rezavého pásu, přesněji se jednalo o státy Michigan, Ohio, Pensylvánie a Wisconsin, zbývající dva státy byly Florida a Iowa.

Zaměřila jsem se pouze na dva státy, a to Pensylvánii a Michigan. V obou těchto státech si poměrně dobře vedla i H. Clinton. D. Trump oba tyto státy vyhrál s velice těsným náskokem.

V Michiganu to bylo pouze 0.3 % a v Pensylvánii 0,7 %. Periferní a méně osídlené oblasti v Pensylvánii ovládl D. Trump. Nezískal především hustě osídlené okresy, tedy především města Filadelfie a Pittsburgh, který leží na západě. Ve Filadelfii jasně zvítězila H. Clinton, která zde získala 82,3 %, zatímco D. Trump pouze 15,3 %. Michigan na tom byl podobně. Celý sever Michiganu jsou spíše venkovské oblasti a hustěji osídlené jsou pouze kraje kolem hlavního města Detroit, který leží na jihovýchodě státu a kde H. Clinton vyhrála s velkým náskokem, získala 66,4 % zatímco D. Trump pouze 29,3 %.

Podobné výsledky můžeme najít v celém rezavém pásu, H. Clinton vyhrála v této oblasti pouze 2 státy, a to Illinois a New York, a to nejspíš především protože oba tyto státy mají nejméně jedno hustě osídlené velkoměsto. V Illinois získala H. Clinton podporu především v hlavním městě Chicagu (73,9 %) a hustě osídlených oblastech kolem něho. Podobné výsledky měla i ve státě New York, kde ovládla města New York (Manhattan 86,6 %, Queens 75,4 % a Brooklyn 75,5 %), Buffalo (50,9 %) a hlavní město Albany (59,4 %).

Pokud bychom se podívali na státy, které jsou více osídlené a mají velmi malé periferní (venkovské) oblasti, jednalo by se především o Novou Anglii (severovýchod), tedy Maine, New Hampshire, Massachusetts, Connecticut, Rhode Island a Vermont. Ve všech těchto státech vyhrála H. Clinton. Na západním pobřeží by to byly státy Washington, Oregon a Kalifornie i v těchto státech vyhrála H. Clinton. (Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

Tabulka 3: Výsledky voleb v odlišných oblastech

	Celkem hlasů	Celkem hlasů pro H. Clinton	V procentech	Kraje, které vyhrála
Severovýchod	24 260	13 178	54,3 %	40,1 %
Jih	49 905	21 917	43,9 %	15,3 %
Středozápad	31 576	14 151	44,8 %	7,0 %
Západ	28 976	15 458	53,3 %	26,3 %
Celkem	134 718	64 703	47,8 %	15,7 %

(Skala, Johnson 2017, 174)

Jak už bylo řečeno nejvíce periferních oblastí se nachází na jihu, středozápadě a jihozápadě. Pokud se podíváme na tabulku uvidíme, že H. Clinton si nejlépe vedla na severovýchodě a západě. V tomto případě západ nejsou pouze státy západního pobřeží ale i Aljaška a Havaj.

Naopak D. Trump si vedl dobře spíše na jihu a středozápadě. Lipsetova a Rokkanova teorie by tedy mohla vysvětlit, proč tomu tak bylo. Periferie ve Spojených státech označuje venkovské a ekonomicky znevýhodněné oblasti, které se vyznačují nedostatkem ekonomických příležitostí, nižší úrovní vzdělání a převážně bílým obyvatelstvem. (Parker & Barroso, 2017, 397-403) Podle Lipsetovy a Rokkanovy teorie jsou tyto oblasti často spojeny s konzervativními politickými stranami, které zdůrazňují tradiční hodnoty, nacionalismus a protekcionismus. (Lipset-Rokkan 1967: 18-23)

Politická kampaň Donalda Trumpa v roce 2016 oslovila mnohé z těchto hodnot, protože prosazoval nacionalistickou agendu, která slibovala návrat pracovních míst a oživení americké ekonomiky (Edsall, 2018, 1-3). Jeho protiimigrační postoj také rezonoval u mnoha voličů na periferii, kteří se cítili pozadu v důsledku globalizace a rostoucí rozmanitosti země (Parker & Barroso, 2017, 397-403). Kromě toho Trumpova rétorika a osobnost politického outsidera a obchodníka mohla také oslovit voliče na periferii, kteří byli rozčarováni tradičním politickým establishmentem a měli pocit, že jejich hlasy nejsou vyslyšeny. (Edsall, 2018, 1-3)

Stručně řečeno, Lipsetova a Rokkanova teorie pomáhá vysvětlit, proč D. Trump dokázal získat mnoho voličů na periferii Spojených států. Jeho důraz na tradiční hodnoty, nacionalismus, protekcionismus a protiimigrační rétoriku nejspíše rezonoval u mnoha voličů, kteří se v těchto oblastech cítili ekonomicky a sociálně znevýhodněni.

3.3. Volby z pohledu cleavage dělník vs. vlastník

Neměnnou politickou podporu mají demokraté u nejvyšších tříd, především u profesionálů nižší třídy (např. učitelů, manažerů, zdravotních sester) okolo 35 % těchto lidí volilo v roce 2016 H. Clinton a B. Obamu v roce 2012. Okolo 20 % vyšší třídy v roce 2012 volit nešlo a v roce 2016 hlasovalo pro H. Clinton. Nejvíce měnili názor lidé z dělnických tříd, především kvalifikovaní a nekvalifikovaní pracovníci, pracující mimo zemědělství (např. mechanici, tesaři, obsluhy strojů) okolo 16 % z nich volilo v roce 2012 B. Obamu (demokratického kandidáta) a

v roce 2016 D. Trumpa (republikánského kandidáta). Celkově pro D. Trumpa nakonec hlasovalo okolo 9-14 % voličů kteří v roce 2012 hlasovali pro B. Obamu, valná většina těchto voličů, kteří změnil postoj, byli členy bílé dělnické třídy, pocházející ze středozápadu Spojených států bez vyššího, odborného vzdělání (jednalo se nejspíše o více jak 5,7 milionů obyvatel). Hlavním důvodem změny názorů a přesunu velké části voličů B. Obamy k D. Trumpovi, byla nejspíše ekonomická situace, mezinárodní obchodní politika, kterou považovali za hrozbu a dále pak jejich ekonomická zranitelnost. (Morgan, Lee 2017: 656-685)

Trump využil nespokojenosti s ekonomickou situací velké populace Spojených států. Populisticky obvinil migranty (především z Mexika) a obchodní praktiky jiných zemí (především Čínu) za snižující se životní úroveň v některých oblastech Spojených států (především v chudších státech). D. Trump přislíbil, že vyjedná obchodní dohody a vrátí výrobu do Spojených států, tak aby byl vyšší vývoz a menší dovoz, díky čemuž by se snížila nezaměstnanost a zvýšily se mzdy. To chtěl provést díky zavedení vyššího cla především na výrobky z Číny a Mexika. Tvrdil, že projedná a zajistí změny obchodních dohod a imigrační omezení, což by mohlo pomoci především dělnické třídě.

Voliči, kteří v roce 2012 hlasovali pro B. Obamu a později pro D. Trumpa mají poměrně negativní vztah k migrantům, především k těm, kteří na území Spojených států pobývají nelegálně. Věří, že imigranti berou práci americkým občanům a poškozují tím ekonomiku. Naopak voliči, kteří v roce 2012 hlasovali pro B. Obamu a v roce 2016 pro H. Clinton si myslí, že přistěhovalci jsou pouze malou hrozbou pro americkou ekonomiku. (Morgan, Lee, 2019: 5-14)

Ekonomické rozdíly voličů jsou vidět i na hrubém domácím produktu (HDP) okresů ve kterých vyhrála H. Clinton a kde vyhrál D. Trump. HDP okresů, kde vyhrála H. Clinton je okolo 64 % celkového HDP Spojených států amerických, naopak okolo 36 % HDP je z okresů, ve kterých vyhrál D. Trump. H. Clinton ovšem vyhrála „pouze“ v 472 okresech, zatímco D. Trump v 2584. Rozdíly těchto okresů byly i geografické. Kraje, které vyhrála H. Clinton byly mnohem větší a hustěji obydlené než oblasti, ve kterých vyhrál D. Trump. H. Clinton např. vyhrála v Los Angeles, ve městě New York a kraji Harris v Texasu, kde se nachází město Houston. Kraje, kde vyhrála H. Clinton byly tedy především městské oblasti se silnou ekonomikou, naopak kraje, kde

vyhrál D. Trump byla spíše malá městečka, či venkovské oblasti. Demokratičtí voliči navíc mají tendenci se stěhovat do větších měst, a to i ve státech které jsou spíše venkovské.

Rozdíly najdeme i v ceně obydlí na základě geografických a finančních rozdílů mezi voliči. Průměrná cena domu voličů H. Clinton byla v roce 2000 okolo 138 000 dolarů, v roce 2016 to bylo přibližně 250 000 dolarů, což je nárůst o 82 %. Naopak domovy voličů D. Trumpa měly v roce 2000 průměrnou cenu okolo 101 000 dolarů, v roce 2016 to bylo asi 154 000 dolarů, což je pouze 52 % nárůst.

Největší rozdíl mezi voliči D. Trumpa a H. Clinton byl v nejvyšším dosaženém vzdělání. Pokud v krajích bydleli lidé, kteří měli převážně středoškolské vzdělání, byla vysoká pravděpodobnost, že budou hlasovat pro D. Trumpa. Pokud v krajích bydlelo více vysokoškolsky vzdělaných lidí, vyhrávala převážně H. Clinton, a to i pokud byl kraj méně prosperující. (McNamara, 2017: 8-12)

Tabulka 4: Procentuální počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním a výsledky prezidentských voleb v roce 2016⁴

Procentuální počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním					
Pořadí	Název státu	% obyvatel s VŠ	Pořadí	Název státu	% obyvatel s VŠ
1	Massachusetts	51 %	26–27	Florida	40 %
2	Colorado	49 %	26–27	Pensylvánie	40 %
3–8	New Hampshire	47 %	28–31	Jižní Dakota	39 %
3–8	Virginie	47 %	28–31	Delaware	39 %
3–8	Vermont	47 %	28–31	Georgia	39 %
3–8	Connecticut	47 %	28–31	Michigan	39 %
3–8	Maryland	47 %	32–35	Wyoming	38 %
3–8	Minnesota	47 %	32–35	Arizona	38 %
9–10	New Jersey	46 %	32–35	Jižní Karolína	38 %
9–10	Washington	46 %	32–35	Aljaška	38 %
11	New York	45 %	36–38	Missouri	37 %
12–14	Utah	44 %	36–38	Ohio	37 %
12–14	Severní Dakota	44 %	36–38	Texas	37 %
12–14	Havaj	44 %	39–41	Indiana	36 %
15–16	Kansas	43 %	39–41	Idaho	36 %
15–16	Oregon	43 %	39–41	Nové Mexiko	36 %
17–19	Nebraska	42 %	42	Tennessee	35 %
17–19	Illinois	42 %	43–44	Oklahoma	34 %
17–19	Maine	42 %	43–44	Alabama	34 %
20–25	Iowa	41 %	45	Nevada	33 %
20–25	Wisconsin	41 %	46–47	Kentucky	32 %
20–25	Kalifornie	41 %	46–47	Mississippi	32 %
20–25	Severní Karolína	41 %	48	Arkansas	31 %
20–25	Montana	41 %	49	Louisiana	30 %
20–25	Rhode Island	41 %	50	Západní Virginie	27 %

(United States Census Bureau, 2016, Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

⁴ Modrá – H. Clinton, červená – D. Trump

Běloši s vysokoškolským vzděláním podporovali primárně H. Clinton, dokonce více než 4 roky předtím B. Obamu, naopak běloši se středoškolským nebo nižším vzděláním podporovali hlavně D. Trumpa. Uvádí se, že D. Trump získal až 70% podporu od lidí s nižším vzděláním, což je nejlepší výsledek republikánských kandidátů od roku 1980. Tento úspěch byl především důležitý ve státech Wisconsin, Michigan a v Pensylvánii (v těchto státech v roce 2012 zvítězil B. Obama). V těchto státech běloši bez vysokoškolského vzdělání tvořili asi 40-47 % veškerých voličů a převážná většina podporovala D. Trumpa. (Cavari, Powell, Mayer, 2017: 201-203)

D. Trump měl velkou podporu především u bílé dělnické třídy, což byl poměrně častý narativ po výsledcích těchto voleb. D. Trump doopravdy získal velkou podporu u dělnické třídy, nicméně velkou podporu u bílé dělnické třídy měli republikánští kandidáti již v minulosti např. M. Romney (54-57 %) v roce 2012, G. W. Bush mladší (okolo 45-53 %) v letech 2004 a 2008 a G. H. W. Bush (asi 52 %) v roce 1988 a dokonce i R. Reagan v letech 1980 a 1984 (52-54 %)⁵. D. Trump tedy získal hlavní podporu především u dělnické třídy, okolo 60 %, což je skoro o 5 % více než získal M. Romney v roce 2012. (Carnes, Lupu, 2020: 60-63)

3.4. Volby z pohledu cleavage město vs. venkov

Definovat venkov je v Americe poměrně složité, protože zahrnuje relativně velkou část rozmanitých míst. Jedná se o více než 70 % Spojených států a 46 milionů lidí. Proto volební trendy nejsou v takto rozsáhlé oblasti zcela jednotné.

Scala a Johnson definovali pro svůj výzkum venkov na základě dat Ministerstva financí z roku 2013. Veškeré kraje ve Spojených státech byly rozděleny jako metropolitní nebo nemetropolitní. Metropolitní kraje jsou centra měst a jejich přilehlé oblasti s populací přes 50 000 obyvatel. Pomocí dat určili 1 163 městských okresů a 1 949 okresů venkovských. Dále vytvořili podskupiny nemetropolitních okresů na základě dat z Ministerstva zemědělství z roku 2015.

Tyto kraje rozdělili do osmi kategorií na základě koncentrace obyvatelstva (od hustě osídlených měst po velice odloučené venkovské oblasti). Nejvíce osídlené okresy, tvořilo 67 měst. V roce 2015 žilo v těchto oblastech okolo 32 % celkové populace USA. Nejméně osídlené

⁵ Data byla publikovaná datovým centrem ANES (American National Election Studies) a CCES (Cooperative Congressional Election Study). V některých případech se jejich výsledky liší až o 8 %.

oblasti tvořilo 1 949 venkovských okresů, ty tvoří pouze asi 15 % celkové populace USA. Venkovské okresy jsou především ve státech Oklahoma, Kansas, Nebraska, Severní a Jižní Dakota, Montana, Wyoming, severozápadní část Texasu, jižní část Utahu a severní část Nevady (tedy především Velké planiny). (Scala, Johnson, 2017: 165-167)

Tabulka 5: Venkovské státy a výsledky voleb⁶

	Stát	D. Trump	H. Clinton
1	Oklahoma	65,3 %	28,9 %
2	Kansas	56,2 %	35,7 %
3	Nebraska	58,7 %	33,7 %
4	Severní Dakota	63,0 %	27,2 %
5	Jižní Dakota	61,5 %	31,7 %
6	Montana	55,6 %	35,4 %
7	Wyoming	68,2 %	21,9 %
8	Texas	52,2 %	43,2 %
9	Utah	45,1 %	27,2 %
10	Nevada	45,5 %	47,9 %

(Scala, Johnson, 2017: 166, Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

D. Trump vyhrál ve všech těchto státech, s poměrně velkým náskokem, kromě Nevady, tam H. Clinton získala náskok 2,4 %. Což je poměrně těsný výsledek.

Pokud se podíváme na výsledky z předešlých prezidentských voleb zjistíme, že v těchto oblastech měli republikáni velkou podporu již dříve. Nevada je jediný z těchto států, kde většinou vyhrávali demokraté, naposledy zde vyhrál republikánský kandidát (George W. Bush) v roce 2004, kdy získal o 2,6 % více než jeho protivník (John Kerry).

⁶ Modrá – H. Clinton, červená – D. Trump

Tabulka 6: Nej hustěji osídlená města a výsledky voleb⁷

Pořadí	Název Města	Stát
1	New York	New York
2	Los Angeles	Kalifornie
3	Chicago	Illinois
4	Houston	Texas
5	Phoenix	Arizona
6	Filadelfie	Pensylvánie
7	San Antonio	Texas
8	San Diego	Kalifornie
9	Dallas	Texas
10	San José	Kalifornie
11	Austin	Texas
12	Jacksonville	Florida
13	Fort Worth	Texas
14	Columbus	Ohio
15	Charlotte	Severní Karolina
16	Indianapolis	Indiana
17	San Francisko	Kalifornie
18	Seattle	Washington
19	Denver	Colorado
20	Nashville	Tennessee

(United States Census Bureau, Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017)

H. Clinton vyhrála skoro ve všech velkých městech, nezískala pouze tři, a to s velmi malou ztrátou. Ve městě Phoenix získala 44,6 % hlasů zatímco D. Trump získal 48,1 %. Ve městě Jacksonville byl výsledek ještě těsnější, H. Clinton získala 47,4 % a D. Trump 48,6 %. Fort Worth bylo jediné velké město Texasu, kde nevyhrála získala zde 43,2 %, zatímco D. Trump 52,2 %.

⁷ Modrá – H. Clinton, červená – D. Trump

Pokud se podíváme na výsledky voleb ve státech, kde se tato velká města nachází, zjistíme, že v osmi z těchto států vyhrál D. Trump a pouze pět H. Clinton. To tedy znamená, že lidé mimo města měli odlišné politické preference, než lidé z měst. (Walther, Hunter, Goodman, Petersen, Weintraub: 2017) Okolo 41 % obyvatel měst se identifikuje s demokraty, zatímco na venkově je to pouze okolo 21 %. (Scala, Johnson, 2017: 169)

Nejsou dostupná data o voličích ve městech, nicméně je možné dohledat státy, ve kterých je většina voličů registrovaná jako demokraté. Jedná se o Oregon, Kalifornii, Nevadu, Nové Mexiko, New York, Pensylvánii, Delaware, Maryland, Západní Virginii, Kentucky, Severní Karolinu, Floridu, Louisianu a také Washington D.C., což samozřejmě není stát nicméně během voleb se tento okres řadí k seznamu států a kandidát, který vyhraje volby v hlavním městě si připisuje tři body. (Cook, 2018)

Většina těchto států leží podél obou pobřeží, kde se taky nachází mnoho velkých měst, jedná se o státy, které jsou poměrně hustě osídlené.

Okolo 21 % obyvatel venkova vidí jako největší politický problém, kterému musí čelit, nedostatek zaměstnání. Venkovská americká pracovní síla se zmenšuje, v letech 2005 až 2015 došlo k nejrychlejšímu nárůstu míry invalidity ve venkovských oblastech. Což je další ukazatel prohlubující se politické, kulturní a ekonomické propasti mezi městy a venkovem. D. Trump o těchto problémech během své kampaně mluvil. Nazýval Ameriku hnijícím národem s obrovskou mírou nezaměstnaných, což odráželo zkušenosti venkovských obyvatel.

Ekonomické problémy se také projevují na úbytku počtu podniků v odlehlých oblastech. Ztráta obchodních provozoven snižuje občanský majetek v malých městech, místní obchodníci přichází o podniky díky velkoobchodům jako je Walmart, Dollar General, Home Depot atd. Aby se lidé v těchto odlehlých oblastech užívali musí buď učit, mít zdravotnické vzdělání, pracovat pro státní službu nebo mít speciální odborné dovednosti. Pokud v těchto oborech nepracují, je velká pravděpodobnost, že žijí na hranici chudoby. (Cross, 2018: 239-242) Pro D. Trumpa nejvíce hlasovali lidé ze špatných ekonomických a sociálních poměrů. Dále se jednalo o lidi se špatným zdravím, především proto, že lidé nemají finance a prostředky, aby si obstarali zdravé potraviny (ve spoustě odlehlých oblastech je běžnější najít v malé obci McDonald než obchod s čerstvými potravinami). Lidé z venkovských oblastí častěji nemají zdravotní pojištění a zdravotní péče je v centrálních státech na mnohem nižší úrovni než u pobřežních států s velkými městy. (Monnat, Brown, 2017: 229-234)

H. Clinton sice nevyhrála volby, ale získala o skoro 2,9 milionů víc hlasů především právě proto, že ovládla hustě osídlená města, nicméně nedokázala vyhrát ve většině venkovských států a tím pádem nezískala dostatečný počet volitelů (bodů). D. Trump, údajně, na základě analýzy dokázal předpokládat extrémní potenciál venkovských voličů. Proto se během kampaně soustředil na odlehlé venkovské oblasti, často do těchto krajů jezdil a potkával se s lidmi (dokonce mnohem častěji než Romney v roce 2012). D. Trump také zaplatil za reklamu na spoustě billboardů, v rádiových stanicích a v lokálních televizích. Naopak H. Clinton začala venkovské kraje navštěvovat pouze pár týdnů před volbami poté, co si nejspíše uvědomila, jak velkou podporu D. Trump, v těchto oblastech, získává. Spousta témat, na které se během voleb soustředila byla poměrně nepopulární především u venkovských obyvatel (i proto, jak je D. Trump překroutil). Jednalo se např. o zavírání uhelných dolů, ochranu životního prostředí, podporu migrace atd. (Cross, 2018: 239-242)

3.5. Celková interpretace výsledků voleb dle každého cleavages

Církev vs. stát

Toto cleavage odkazuje na rozdělení mezi těmi, kteří upřednostňují roli náboženství a tradičních hodnot v politice, a těmi, kteří věří v odluku církve od státu. Ve volbách v roce 2016 byl tento rozkol zvláště patrný v kontrastu mezi dvěma hlavními kandidáty.

D. Trump, který měl podporu mnoha náboženských konzervativců, vedl kampaň na platformě, která zdůrazňovala konzervativní hodnoty a slibovala bránit náboženskou svobodu. Usiloval také o podporu evangelikální křesťanské komunity. Mnoho konzervativních křesťanů vidělo Trumpa jako zastánce jejich přesvědčení a byli ochotni přehlížet jeho osobní chování a kontroverze. (Castle 2018) Na druhou stranu Clintonová zaujala sekulárnější přístup k politice a kladla důraz na témata jako sociální spravedlnost, práva žen a ochrana životního prostředí. Podporovala také odluku církve od státu a snažila se prosazovat rozmanitější a inkluzivnější vizi americké společnosti. (Lipka 2022)

Centrum vs. periferie

Trump si vedl relativně dobře v periferních oblastech a málo osídlených oblastech země, zejména na Středozápadě a v částech jihu. Faktorů, které přispěly k Trumpovu úspěchu v těchto oblastech, je celá řada. Jedním z nejdůležitějších je ekonomická a kulturní propast mezi městskými a periferními oblastmi ve Spojených státech. Periferní oblasti zažili v posledních letech ekonomický úpadek, pracovní místa se přesunula do měst a na předměstí. Trumpovy sliby vrátit pracovní místa ve výrobě a zlepšit celkovou infrastrukturu tyto voliče oslovily. Dále byly důležité jeho protiimigrační postoje, tito voliči nejsou spokojeni s globalizací, mají pocit, že jim přistěhovalci berou práci a celkově mají pocit, že jsou oproti zbytku země pozadu. (Parker & Barroso, 2017: 397-403).

Dělník vs. kapitál

D. Trumpa podporovala především bílá dělnická třída. Republikánští kandidáti mají podporu u dělnické třídy již několik let, nicméně D. Trumpovi se povedlo přesvědčit i velké množství voličů, kteří v předešlých prezidentských volbách hlasovali pro B. Obamu nebo nehlasovali vůbec. Naopak pro H. Clinton hlasovali především lidé s vysokoškolským vzděláním. H. Clinton dále pak vyhrála v okresech s rychlým ekonomickým růstem a velkým HDP. Voliči H. Clinton také vlastnili obydlí s vyšší prodejní cenou, než voliči D. Trumpa, hodnota těchto obydlí rostla rychleji (především proto, že tyto domy stojí na geograficky žádanějších místech), nicméně jejich cena rychleji a výrazněji klesala během velké finanční krize v roce 2008. Lidé z vyšších tříd tedy volili H. Clinton a lidé z nižších D. Trumpa. Mohli k tomu mít 2 důvody, první byl ekonomický a je více pravděpodobný. D. Trump nabídl rychlá a jednoduchá (nicméně populistická) řešení pro zlepšení ekonomické úrovně nižší třídy. (McNamara, 2017: 8-12) Druhý důvod mohl být rasismus a odpor k imigrantům. D. Trump často útočil na přistěhovalce nejen z latinskoamerických zemí, nicméně je nepravděpodobné, že lidé, kteří v roce 2012 hlasovali pro B. Obamu (Afroameričana) by hlasovali pro D. Trumpa na základě rasové diskriminace. (Morgan, Lee, 2019: 5-14)

Město vs. venkov

Prezidentské volby v roce 2016 ve Spojených státech byly charakterizovány výrazným rozdílem mezi městskými a venkovskými oblastmi. Městské oblasti obecně hlasovaly pro H. Clinton, zatímco venkovské oblasti spíše hlasovaly pro D. Trumpa. Tato propast mezi městem a venkovem je dlouhodobým trendem v americké politice, ale byla zvláště výrazná ve volbách v roce 2016. Jedním z možných vysvětlení tohoto rozdělení je, že městské oblasti bývají rozmanitější a sociálně liberálnější, zatímco venkovské oblasti bývají homogennější a sociálně konzervativnější. To znamená, že mezi městskými a venkovskými voliči jsou často značné rozdíly v hodnotách a prioritách. Dalším faktorem, který mohl přispět k rozdělení města a venkova ve volbách v roce 2016, je ekonomická krize. Mnoho venkovských oblastí se v posledních letech potýká s ekonomickými problémy, s ubývajícím pracovními příležitostmi a nedostatkem investic do infrastruktury a veřejných služeb. Populistické sliby D. Trumpa, že vytvoří pracovní místa a oživí ekonomiku, možná rezonovalo u mnoha venkovských voličů, kteří se cítili pozadu. (Monnat, Brown, 2017: 229-235)

Trumpova kampaň navíc dokázala efektivně využít sociální média a online reklamu k oslovení voličů ve venkovských oblastech. D. Trump, tak obešel mainstreamová média a v těchto oblastech mluvil přímo se svými příznivci. (Cross, 2018: 241)

Celkově vzato, propast mezi městem a venkovem hrála významnou roli ve výsledku voleb v roce 2016, kdy D. Trump vyhrál prezidentský úřad tím, že vyhrál mnoho venkovských oblastí země. Je však důležité poznamenat, že toto rozdělení není absolutní a existuje mnoho městských a venkovských voličů, kteří do těchto kategorií přesně nezapadají.

3.5.1. Zhodnocení role cleavages

Lipsetova a Rokkanova teorie štěpení je důležitá pro pochopení formování a přetrvávajících politických rozporů v západních společnostech, nicméně má určité limity. Pokusím se nejdříve zaměřit na určité problémy samotné teorie a poté na limity mé práce.

Tato teorie byla vyvinuta během 60. a 70. let 20. století a nemusí plně zohledňovat měnící se politickou dynamiku a společenský vývoj, k nimž od té doby došlo. Lipset a Rokkan tvrdí, že stranické systémy byly v posledních desetiletích stabilní, což by znamenalo, že i struktura štěpení zůstala stejná. Nicméně štěpné linie se nejspíše mohou v důsledku politických nebo

společenských změn měnit. Například štěpení centrum vs. periferie může být méně relevantní ve společnostech, kde se lidé hojně stěhují do venkovských oblastí, čímž se hranice mezi nimi stírá. Vzhledem k novým politickým stranám a sociálním konfliktům, které se v poslední době objevily, např. strany zelených, feministická hnutí se mohly vytvořit nová štěpení nebo změnit význam stávajících. (Jenkins & Bartolini, 2017: 5-12)

Teorie je dále kritizována za to, že je příliš eurocentrická a není použitelná pro nezápadní společnosti. Vědci například poukázali na to, že tato teorie není příliš užitečná pro pochopení politických konfliktů v rozvojových zemích, kde se otázky jako etnicita, náboženství a třída často složitým způsobem prolínají.

Navíc se nebere v úvahu smýšlení jednotlivců. Zatímco strukturální faktory, jako je náboženství a etnický původ, mohou být důležité, jednotlivci a skupiny mohou také činit strategická rozhodnutí, aby se spojili s určitými politickými stranami nebo hnutími na základě svých vlastních zájmů nebo přesvědčení. (Dalton, 2018: 200-201)

Rozdělení ve společnosti podle celavages, třídy, rasy, náboženství a dalších faktorů hraje v americké politice dlouho významnou roli. Tyto rozpory mohou formovat politická přesvědčení, volební vzorce a politické preference a často odrážejí hlubší sociální a ekonomické nerovnosti ve Spojených státech.

Jednou z nejvýznamnějších linií v politice USA je ideologická propast mezi konzervativci a liberály. Tento rozdíl je v posledních letech stále výraznější, přičemž republikánská a demokratická strana se v otázkách, jako je zdravotnictví, daně a sociální politika, nedokážou shodnout. V politice Spojených států hraje důležitou roli i další rozpory, jako jsou ty, které jsou založeny na rase a etnickém původu, přičemž otázky jako imigrace a policejní reforma často odrážejí hluboce zakořeněné společenské napětí. (Hochschild, 2016: 64-71)

Největším rozporem v politice Spojených států je pravděpodobně propast mezi venkovem a městem, kde venkovské oblasti bývají konzervativnější a městské oblasti liberálnější. Toto rozdělení může utvářet volební vzorce a politické priority, přičemž venkovští voliči často upřednostňují otázky, jako jsou práva na zbraně a náboženská svoboda, zatímco městští voliči mají tendenci se více zaměřovat na otázky, jako je změna klimatu a příjmová nerovnost. (Hopkins, 2017: 32)

3.5.2. Další faktory a aspekty americké politiky

Další hlavní konflikty během voleb v roce 2016 vznikl mezi odlišnými rasami lidí a genderem. Konflikt zde tedy vzniká například mezi muži a ženami a jejich volebními preferencemi, největší konflikt ovšem nastává mezi odlišnými rasami. (Dalton 2018, 195-196)

Konflikt mezi rasami najdeme například na jihu Spojených států. Od 50. let 20. století zaznamenala demokratická strana pokles podpory mezi bělochy na tomto území. Existuje několik vysvětlení, proč se tak děje. Velká část jihu byla poměrně znepokojena vládními opatřeními, která měla zlepšit životní situaci černochů. Kolem roku 1964 se republikáni začali stavět proti těmto snahám a díky tomu získali podporu některých bělochů. Jednalo se především o bílou dělnickou třídu, která se černochy cítila ohrožena. Druhým vysvětlením je, že několik bohatých bělochů začalo podporovat republikány, protože zdůrazňovali individualismus a slibovali nižší daně, a později se k nim přidala většina bílého obyvatelstva na jihu.

Lidé na jihu mají mnohem větší předsudky ohledně černochů než ve zbytku Spojených států. Do roku 1960 se obě politické strany příliš nelišily v otázkách týkajících se ras. Nicméně republikánská strana se postupně stala konzervativní a demokraté se stali liberálnější a otevřenější černošským zájmům.

V posledních desetiletích se k demokratické straně hlásí stále více Afroameričanů, Hispánců, žen, katolíků, židů, lidé starších 60 let a členové nenáboženských skupin. Naopak běloši bez vysokoškolského vzdělání, jižané, křesťané, Asiaté a lidé mladší 35 let inklinují více k republikánské straně. Prezidentské volby v roce 2008 prohloubily rozdělení stran v otázkách rasových problémů, a to především díky tomu, že B. Obama je Afroameričan.

V posledních třech prezidentských volbách více než čtvrtina hlasů pro demokraty pochází od Afroameričanů, což činí nárůst o 20 %. V posledních pěti prezidentských volbách se volební hlasy Hispánců pro demokraty výrazně zvýšily. V roce 2000 volilo demokraty asi 8 % Hispánců, zatímco v roce 2016 už to bylo okolo 19 %. Tento nárůst může být způsobený tím, že skupina Hispánců ve Spojených státech neustále roste. Hispánci tvořili v roce 2000 asi 13 % populace, ale v roce 2016 to bylo už okolo 18 %. Demokraté také v roce 2016 zaznamenali velký nárůst podpory ze strany nevěřících i bílých s vysokoškolským vzděláním. Obě tyto skupiny, v roce 2016, přispěly téměř 30 % hlasů pro Demokratickou stranu. Demokratická strana získává největší část své podpory od etnických a rasových menšin. Republikánská voličská základna je

stabilnější. Většina klíčových republikánských voličů přispěla během posledních 5 voleb stálým podílem hlasů. Jedná se o bělochy bez vysokoškolského vzdělání, bílé protestanty a muže. Nicméně podíl jejich stálých voličů klesá. Např. v roce 1972 tvořili běloši bez vysokoškolského vzdělání 73 % populace. V roce 2016 to bylo jen 41 %. Jedná se o dramatickou změnu, která je nejspíše způsobena rozmanitým výběrem pomaturitních studií. Díky většímu počtu lidí s vysokoškolským vzděláním získává Demokratická strana více voličů. Např. v roce 2012 hlasovalo pro B. Obamu 39 % hlasů bílých, vysokoškolsky vzdělaných občanů. V roce 2016 získala H. Clinton až 53 % hlasů mezi bělochy s vysokoškolským vzděláním.

D. Trump dokázal zvítězit, díky tomu, že účast některých klíčových demokratických skupin voličů klesla. Např. afroamerická volební účast klesla ze 62 % z roku 2012 na 58 % v roce 2016. Lze také říct, že B. Obama zvítězil díky rekordně vysoké účasti Afroameričanů, a tedy i celkově velmi vysokou volební účastí. (Jones, 2018)

Co se týče genderu, výzkumy ukázaly, že muži a ženy mají často různé priority a obavy, pokud jde o politické otázky, což může ovlivnit jejich volební rozhodnutí. Ve většině zemí mají ženy tendenci volit progresivnější kandidáty a strany, zatímco muži podporují spíše konzervativnější kandidáty. Tento rozdíl v politických preferencích může mít významný dopad na výsledky voleb. (Burns, Schlozman, 2002: 167-168)

Ve volbách v roce 2016 hlasovalo pro D. Trumpa asi 52 % mužů a 41 % žen. Naopak pro H. Clinton hlasovalo okolo 41 % mužů a 54 % žen. Tato genderová propast je běžná u většiny voleb. Je také obvyklé, že vítězný kandidát má větší podporu u mužů než žen. Už od roku 1980 je ve Spojených státech patrné, že ženy se spíše přiklání k demokratickým kandidátům a muži naopak k republikánským. V prezidentských volbách v roce 2016 byl patrný značný rozdíl mezi pohlavími, a to o 11 %. Rozdíl mezi opačnými pohlavími v roce 2016 byl větší než v kterémkoli roce s výjimkou roku 1996, kdy rozdíl mezi u opačných pohlaví činil také 11 %. (Dittmar, 2018)

Sociální identity, jako je rasa, pohlaví a třída, se vzájemně prolínají a ovlivňují, takže je obtížné určit jediný faktor, který určuje chování při volebním hlasování (Crenshaw, 1989). V případě prezidentských voleb v USA v roce 2016 výzkum ukázal, že prolínání rasy a pohlaví hrálo významnou roli při utváření volebních vzorců (Sides, 2017).

Závěr

Cílem této práce bylo aplikovat teorii sociálních cleavages, na příkladě Spojených států amerických a provést analýzu voličských preferencí občanů v prezidentských volbách v roce 2016. Teorii cleavages jsem využila pro pochopení a výklad americké politiky na příkladu prezidentských voleb v roce 2016. Tato teorie vysvětluje proces formování států a národních identit v Evropě, použít ji tedy na jiné území má určité limity, nicméně i tak je možné říct, že v roce 2016 se voliči ve Spojených státech rozdělili alespoň podél některých štěpných linií.

Ve Spojených státech patří mezi některá historicky významná štěpení třída, náboženství, geografie, rasa a etnikum,. Tyto rozpory jsou základem pro politické koalice a ovlivnily volební vzorce a stranickou příslušnost. Povaha cleavages ve Spojených státech se však neustále vyvíjí. Například v posledních letech se v americké politice stále častěji objevují otázky související s genderem a sexualitou.

Prezidentské volby v roce 2016 ve Spojených státech byly poznamenány řadou cleavages. Některé z nejvýraznějších jsou:

Venkov vs. město: jedním z geografických rozporů bylo rozdělení mezi venkovskými a městskými oblastmi. D. Trump si vedl dobře ve venkovských oblastech, které mají tendenci být konzervativnější a mají vyšší procento bílých voličů. H. Clinton si naopak vedla lépe v městských oblastech, které mají tendence být rozmanitější a liberálnější.

Pobřeží vs. středozápad: mezi pobřežím a středozápadem existoval také geografický rozdíl. Trump dokázal získat několik středozápadních států, které byly tradičně spíše demokratické, jako je Michigan a Wisconsin. Bylo to částečně způsobeno jeho apelem na voliče dělnické třídy v těchto oblastech, kteří se cítili pozadu kvůli ekonomickým změnám.

Sever vs. jih: dalším geografickým rozkolem byl předěl mezi severem a jihem. Trump si vedl dobře v jižních státech, které bývají konzervativnější a mají vyšší procento evangelických voličů.

Třída: ekonomické rozpory mezi dělnickou třídou a elitou sehrály ve volbách také roli. D. Trump dokázal využít frustrace Američanů z dělnické třídy, zatímco H. Clinton měla velkou podporu primárně u vyšších tříd.

Vzdělání: vzdělání se ukázalo jako další důležité cleavages, přičemž D. Trump si vedl dobře mezi voliči bez vysokoškolského vzdělání a H. Clinton si vedla lépe mezi voliči s vyšším vzděláním.

Rasa a etnická příslušnost: Rasové a etnické rozdíly mezi bílými Američany a lidmi jiné barvy pleti hrály ve volbách významnou roli. D. Trump oslovil mnoho bílých voličů, zatímco H. Clinton získala silnou podporu od černochů a míšenců.

Pohlaví: Pohlaví bylo také významným faktorem ve volbách, přičemž H. Clinton byla první ženou, prezidentskou kandidátkou, nominovanou jednou ze dvou hlavních stran. Ženy se spíše ztotožňují s demokraty, zatímco muži volí spíše republikány. Trumpovy kontroverzní komentáře o ženách a obvinění ze sexuálního zneužívání také podpořilo genderové rozdělení voličů.

V každé společnosti nebo politickém kontextu se jednotlivá štěpení projevují v různé míře. Stupeň, ve kterém se štěpení projeví, se může lišit v závislosti na řadě faktorů, včetně historických, kulturních a institucionálních. Jedním z faktorů může být historický kontext společnosti. Například otroctví a segregace hrálo hlavní roli při utváření rasových a etnických rozporů ve Spojených státech. Naproti tomu země bez historie institucionalizovaného rasismu mohou mít různé vzorce etnických nebo rasových rozporů. Kulturní faktory mohou také ovlivnit míru, v jaké se štěpení projeví. Ve společnostech se silnými kulturními normami a skupinovou loajalitou mohou být sociální rozdíly výraznější. Ve společnostech se silnějším důrazem na individualismus a toleranci mohou být sociální rozdíly méně výrazné.

Pokud bych v tomto výzkumu i nadále pokračovala nejspíše bych nejdříve detailně analyzovala výsledky voleb v každém jednotlivém státu, poté se snažila najít korelaci mezi jednotlivými státy, a nakonec se pokusila aplikovat teorii sociálních cleavages.

Zdroje

- AKANBI, K. (3.3.2021). *Difference between House and Senate: American Government*. Maryville Online. Dostupné z: <https://online.maryville.edu/blog/difference-between-house-and-senate/>
- BEST, A. (19.11.2016). *Ski towns mostly stay on Blue Side*. SummitDaily.com. Dostupné z: <https://www.summitdaily.com/news/regional/ski-towns-mostly-stay-on-blue-side/>
- BROOKINGS INSTITUTION. (28.9.2020). *The case for preserving the two-party system*. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/policy2020/votervital/the-case-for-preserving-the-two-party-system/>
- BURNS, N. D., & SCHLOZMAN, K. L. (2002). *The gender gap in political participation: How might it be explained?* S. J. Carroll (Ed.), *Women and American politics: New questions, new directions* (163-184). Oxford University Press.
- CARNES, N., & LUPU, N. (2020). *The white working class and the 2016 election*. *Perspectives on Politics*, 19(1), Str. 55–72. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/s1537592720001267>
- OSGOOD, J. F. (10.11.2020). *Colorado continues to shift blue: The 2020 election, explained in graphics*. The Colorado Sun. Dostupné z: <https://coloradosun.com/2020/11/10/colorado-2020-election-explained/>
- CAVARI, A., POWELL, R. J., & MAYER, K. R. (2017). *The 2016 presidential election: The causes and consequences of a political earthquake*. Lexington Books.
- COOK, R. (12.7.2018). *Registering By Party: Where the Democrats and Republicans Are Ahead*.
- DAHL, R. A. (1968). *A preface to democratic theory*. Chicago U.P.
- DALTON, R. J. (2018). *Political realignment: Economics, culture, and electoral change*. Oxford University Press.
- DITTMAR, K. (2018). *The gender gap in voting: Setting the record straight*. *Center for American Women and Politics*. Dostupné z: <https://cawp.rutgers.edu/blog/gender-gap-voting-setting-record-straight#:~:text=Women%20vote%20in%20higher%20numbers,59.3%25%20of%20eligible%20male%20adults.>
- DORMIDO, H. (2022, December 8). *Here's which House members voted for or against the respect for marriage act*. The Washington Post. Dostupné z:

https://www.washingtonpost.com/politics/interactive/2022/house-vote-count-respect-for-marriage-act/?itid=lk_inline_enhanced-template

EDSALL, T. B. (2018). *Trump's Rural Edge: Rural Voters, Weak Institutions and the GOP*. The Rural-Urban Interface (1-22). Routledge.

FEA, J. *Believe Me: The Evangelical Road to Donald Trump*. (2020). Wm. B. Eerdmans Publishing Company. Sociological

FLORA, P. (1999). *Introduction and Interpretation*. Oxford University Press, 1-91

FRANCIA, P. L., & J. BAUMGARTNER. (2005) *Victim or Victor of the Culture War? How Cultural Issues Affect Support for George W. Bush in Rural America*. American Review of Politics 26: 349-367.

GASHAW, A. (9.1.2021). *In god we trust: How american christianity became republicanism*. Harvard Political Review. Dostupné z: <https://harvardpolitics.com/in-god-we-trust-how-american-christianity-became-republicanism/>

GIDDENS, A. & P. W. SUTTON. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, ISBN 978-80-257-0807-1.

GIENAPP, W. E. (1985). *Nativism and the creation of a Republican majority in the north before the Civil War*. The Journal of American History, 72(3), (529–541). Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1904303>

GIMPEL, J. G., & K. A. KARNES. (2006). *The Rural Side of the Rural-Urban Gap*. PS: Political Science and Politics 39: 467-472

GOP. (2022). Republican National Committee | *GOP. Republican National Committee - Where We Stand*. Dostupné z: <https://www.gop.com/about-our-party/>

GORSKI, P. S., PERRY, S. L., & TISBY, J. (2022). *The flag and the cross white Christian*

HAMBURGER, P. (2004). *Separation of Church and State*. Harvard University Press.

HISTORY.COM (Editors of History.com) (2019). Republican Party. History.com. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/us-government-and-politics/republican-party>

HOCHSCHILD, J. L. (2016). *Strangers in their own land: Anger and mourning on the American right*. The New Press.

HOPKINS, D. A. (2017). *The rural-urban divide: Geography, polarization, and American voting behavior*. Cambridge University Press.

HUGHES, C. (22.12.2022). *Appealing to evangelicals, Trump uses religious words and references to god at a higher rate than previous presidents*. The Conversation., Dostupné z:

<https://theconversation.com/appealing-to-evangelicals-trump-uses-religious-words-and-references-to-god-at-a-higher-rate-than-previous-presidents-146816>

INGLEHART, R. (1971). *The silent revolution in Europe: Intergenerational change in post-industrial societies*. *American Political Science Review*, 65(4), 991–1017. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1953494>

JENKINS, J. C., BARTOLINI, S. (2017). *The dynamics of political change in Western Europe*. *European Journal of Political Research*, 56(1), 3-22.

JONES, B. (9.8.2018 9). *An examination of the 2016 electorate, based on validated voters*. Pew Research Center - U.S. Politics & Policy. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/politics/2018/08/09/an-examination-of-the-2016-electorate-based-on-validated-voters/>

KENEALLY, M. (18.9.2020). *List of Trump's accusers and their allegations of sexual misconduct*. ABC News, Dostupné z: <https://abcnews.go.com/Politics/list-trumps-accusers-allegations-sexual-misconduct/story?id=51956410>

LIPKA, M. (17.6.2022). *A closer look at Republicans who favor legal abortion and Democrats who oppose it*. Pew Research Center. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2022/06/17/a-closer-look-at-republicans-who-favor-legal-abortion-and-democrats-who-oppose-it/>

LIPKA, M. (30.5.2019). *Republicans and Democrats agree religion's influence is waning, but differ in their reactions*. Pew Research Center. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/11/15/republicans-and-democrats-agree-religions-influence-is-waning-but-differ-in-their-reactions/>

LIPSET, S. M. (1990). *American exceptionalism: A double-edged sword*. W.W. Norton & Company.

LIPSET, S. M., & ROKKAN, S. (1967). *Cleavage structures, party systems, and voter alignments: An introduction. Party systems and voter alignments: Cross-national perspectives*, 1-64.

LUCA, D., TERRERO-DAVILA, J., STEIN, J., & LEE, N. (2023). *Progressive Cities: Urban-rural polarisation of social values and economic development around the world*. *Urban Studies*, 004209802211483. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/00420980221148388>

- MARTÍNEZ, J., & SMITH, G. A. (27.8.2020). *How the faithful voted: A preliminary 2016 analysis*. Pew Research Center. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/short-reads/2016/11/09/how-the-faithful-voted-a-preliminary-2016-analysis/>
- MCNAMARA, K. R. (2017). *Explaining the new class cleavages: Geography, post-industrial transformations and everyday culture*. SSRN Electronic Journal, (1–30). Dostupné z: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3059222>
- MONNAT, S. M., & BROWN, D. L. (2017). *More than a rural revolt: Landscapes of despair and the 2016 presidential election*. Journal of Rural Studies, 55, Str. 227–236. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2017.08.01>
- MOORTHY, N. (21.6.2016). *Politifact - what do we know about Hillary Clinton's religion? A lot, actually*. Politifact. Dostupné z: <https://www.politifact.com/factchecks/2016/jun/24/donald-trump/what-do-we-know-about-hillary-clintons-religion-lo/>
- MORGAN, S. L., & LEE, J. (2017). *The white working class and voter turnout in US presidential elections, 2004—2016*. Sociological Science, 4, Str. 656–685. Dostupné z: <https://doi.org/10.31235/osf.io/y3v56>
- MORGAN, S. L., & LEE, J. (2019). *Economic populism and bandwagon bigotry: Obama-to-Trump voters and the cross pressures of the 2016 election*. Socius: Sociological Research for a NBC UNIVERSAL NEWS GROUP. (20.10.2016). *2016 debate: On abortion, Trump and Clinton give passionate answers*. NBCNews.com. Retrieved March 19, 2023, Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/storyline/2016-presidential-debates/abortion-trump-clinton-let-it-all-hang-out-n669586>
- PARKER, L., & BARROSO, A. (2017). *Beyond “Trumpism”: The rural crisis in the United States*. Politics & Society, 45(3), 397-427.
- PARTY PLATFORM - DEMOCRATS. (2021). *We are the Democratic Party – Democrats* Dostupné z: <https://democrats.org/where-we-stand/party-platform/>
- PEW RESEARCH CENTER. (15.1.2021). *In Changing U.S. Electorate, Race and Education Remain Stark Dividing Lines*. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/politics/2021/01/15/in-changing-u-s-electorate-race-and-education-remain-stark-dividing-lines/>
- PEW RESEARCH CENTER. (18.11.2015) *America's changing religious landscape*. Pew Research Center's Religion & Public Life Project. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/religion/2015/05/12/americas-changing-religious-landscape/>

- PEW RESEARCH CENTER. (2018). *The growing partisan divide in views of higher education*.
- ROKKAN, S. (1970). *Dimensions of state formation and nation-building: A possible paradigm for research on variations within Europe*. In C. Tilly (Ed.), *The formation of national states in Western Europe (562-600)*. Princeton University Press.
- ROKKAN, S. (1999). *State Formation, Nation-Building, and Mass Politics in Europe: The Theory of Stein Rokkan, Based on His Collected Works*, edited by Peter Flora with Stein Kuhnle and Derek Urwin. Oxford: Oxford University Press. Dostupné z: <http://books.google.com/books?id=-W-SY76jLCYC>
- SCALA, D. J., & JOHNSON, K. M. (2017). *Political polarization along the rural-urban continuum? the geography of the Presidential Vote, 2000–2016*. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 672(1), (162–184). Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0002716217712696>
- SMIDT, C. E. (2017). *The role of religion in the 2016 American presidential election*. *Zeitschrift Für Religion, Gesellschaft Und Politik*, 1(1), 133–162. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s41682-017-0007-5>
- SULLIVAN, A. (25.6.2022). *Explainer: How abortion became a divisive issue in U.S. politics*. Reuters. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/us/how-abortion-became-divisive-issue-us-politics-2022-06-24/>
- ŠUBRT, J. & J. BALON. (2010) *Soudobá sociologická teorie*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2457-7.
- THE CONSTITUTION OF THE UNITED STATES: A Transcription. National Archives, U.S. National Archives and Records Administration, 4.5.2020, Dostupné z: <http://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>
- THE OFFICE OF HILLARY RODHAM CLINTON. (9.12.2017). *Immigration reform*. The Office of Hillary Rodham Clinton, Dostupné z: <https://www.hillaryclinton.com/issues/immigration-reform/>
- THE WHITE HOUSE. (2022). *Donald J. Trump*. The White House. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/donald-j-trump/>
- THE WHITE HOUSE. (2023) *The United States Government - Democratic Party*, Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/political-parties/democratic-party/>.

TRUMP WHITE HOUSE (1.11.2018). *Remarks by President Trump on the Illegal Immigration Crisis and Border Security*. National Archives and Records Administration. Dostupné z: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-illegal-immigration-crisis-border-security>

U.S. CENSUS BUREAU, (2023) An official website of the United States government., Dostupné z: <https://www.census.gov/quickfacts/fact/table/CO/PST045222>

U. S. CENSUS BUREAU (2016). *Educational Attainment*. Explore census data. Dostupné z: https://data.census.gov/table?q=S1501&g=010XX00US%240400000_040XX00US56∓tid=ACSST1Y2021.S1501&moe=false&tp=false

WALTHER, S. T., HUNTER, C. C., GOODMAN L.E. PETERSEN. M.S., WEINTRAUB, E.L. (2017). *FEDERAL ELECTIONS 2016 Election Results for the U.S. President, the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives*. Federal Election Commission. Dostupné z: <https://www.fec.gov/resources/cms-content/documents/federaelections2016.pdf>

WHITEHEAD, A. L., PERRY, S. L., BAKER, J. O. (2017). *Make america christian again: Christian nationalism and voting for Donald Trump in the 2016 presidential election*. *Sociology of Religion*, 79:2, 147–171. Dostupné z: <https://doi.org/10.31235/osf.io/rdn98>

ZARYCKI, T., NOWAK, A. (2000): *Hidden dimensions: the stability and structure of regional political cleavages in Poland*. *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 33, No. 3, pp. 331–354.